

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्भासम्बुद्धस्स

धम्मदय

—[नेपाल भाषाया लय्-पौ]—

श्री आर्यतारा

कलाकार—स्व० द्रव्यधर तुलाधर

वर्ष ११
पूर्णसंख्या १३१

गुंला

बुद्ध सम्बत् २५०२
नेपाल सम्बत् १०७८

छगू अङ्कया १=)
दच्छिया चन्दा ३)४१,

धन्तः-पौ

विषय	पौल्याः	विषय	पौल्याः
बुद्ध वचनामृत	२०९	ममता—(कविता)—श्री सम्भव	२२१
मार्गदर्शक गौतम बुद्ध—भिक्षु अध्वघोष	२१०	शान्ति धर्म—श्री ज्ञानवज्र वज्राचार्य	२२२
ख्याचो—(कविता)—श्री दुर्गालाल	२१२	निर्दय कलिसे—(कविता)—श्री बद्रीलाल कर्माचार्य	२२४
साय्मिजुया 'भतिना'...श्री चित्तरञ्जन 'नेपाली'	२१३	नेपाल भाषा व्याकरणः क्लृगू...श्री सूर्यवहादुर 'पिवा'	२२५
नमस्कार—(कविता)—श्री हर्षदेव	२१५	तुफि—श्री आशाकाजी 'सेवक'	२२८
न्हायक्या क्पिपा—श्री गंभीरमान मास्के	२१६	कपिलवस्तु व शाक्यया...अनु० भिक्षु बुद्धघोष	२३०
किचः—(कविता)—श्री तेजेश्वर बाबु 'भंगः'	२१८	सम्पादकीय	२३१
लोमकेगु—श्री भुवनमान कायष्ठ	२१९	सफू परिचय	

व्वना दिसँ !

व्वंका दिसँ !!

धर्मोदय सभाया न्हू प्रकाशन

धार्मिक

बुद्ध शतकम्—
स्वपु सूत्र—

अनुवादक भिक्षु अनिरुद्ध
अनुवादकपिं सर्वश्री पूर्णवहादुर,
कृष्णप्रसाद, चित्तधर

नाटक

राष्ट्रपाल—

श्रामणेर सुदर्शन

कहानी

थःछेँ—

श्री माधवलाल कर्माचार्य बी० ए०

निबन्ध

निबन्ध-रत्न—
मोति-माः—

श्री रत्नध्वज जोशी
सुश्री मोतिलक्ष्मी उपासिका

कविता

दुघाः—
मुखूस्वां—
जिगु मे—
पःकःछेँ—
लःपवँः—
तिमिळा—

श्री भगवतीप्रसाद श्रेष्ठ
श्रीमती नारायणदेवी
श्री रमापतिराज शर्मा
श्री रामवहादुर कायष्ठ
श्री माधवलाल कर्माचार्य बी० ए०
श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

—प्राप्ति स्थान—

धर्मोदय सभा, जुद्ध सडक, काठमाडौं, नेपाल ।

अभिज्ञान

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक—

भिक्षु महानाम “कोविद”

ज्वलापासा

सहायक-सम्पादक—

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष ११

कलकत्ता

श्रावण वि० सं० २०१५

अगस्त ई० सं० १९५८

अंक १०

बुद्ध-वचनानामृत

संसारे जन्म जूपिं प्राणी सी म्वालिगु छुं हे उपाय महु । बुहा जुया दुःख सी धुंका नं छन्हु अवश्य सी हे माः । पाके जूगु फल हाया वनिगु भय दु थें जन्म जूपिं प्राणी नं सी धका सदा ग्याना चवने माः । कुह्वालं दयकुगु घः गथे तज्याइतिनिगु खः अथे हे थव शरीर नं छन्हु विनाश जुइतिनि । तःधी-चीधी, विद्वान्-मूर्ख सकलें छन्हु मसिसें मगाः । सी त्यःहोसित न मां-अबुं पनेफु न सुनानं हे रक्षा याय्फु ।

थव संसार जरा व मृत्युं पीडित जुयाचवन । धीरपिं मनूत थव स्वभावयात थुइका गबलें दुःखित जुइ मखु । खवया हालां जक चित्त-शान्ति जुइ मखु; भन जक अप्पो दुःख जुइ व शरीरयात नं पीडा जुइ ।

मि नःगु छें लखं मि स्याइ थें धीर, पण्डित कुशल व बुद्धिमान् मनुखं शोकयात थपसकं याकनं नष्ट नाइ कि गथे फसं कपाय् पुइके यंकइगु खः । थःगु सुख इच्छा याइहा मनुखं मानसिक दुःख याकनं तोता छय्माः । शोकयात निर्मूल विनाश याय् फुसा हे जक चित्त शान्ति प्राप्त जुइ ।

—सुत्त निपात

मार्गप्रदर्शक गौतमबुद्ध

भिक्षु अश्वघोष

गौतम बुद्ध छम्ह मनू खः । बरु थःगु उत्साह व धैर्य महामानव जक मखु मेपिन्त नं महामानव ज्वीगु लँ क्यना बिज्याम्ह नं खः । महापुरुषत यकं जन्म काय् धुंकल तर वसपोलयागु सिद्धान्तं थें विश्वयात मेपिनिगु सिद्धान्तं प्रभाव पड़े यागु मद्दु धाये फु ।

थजाम्ह महापुरुष व महामानवयात मार्ग प्रदर्शकया रूपे माने याइपिं ला दुर्लभ हे खः । बरु थःथःगु श्रद्धा व भक्ति याना वसपोलया जीवन सम्बंधित किंवदन्तीया बहुलताया खँ सिबाय मेगु खँ मरे धुंकल । थथेहे किंवदन्ती कथा दयका तःगुलि गौतम बुद्धया बारे जक मखु मेमेपिं महापुरुषपिनि बारे नं भ्रमात्मक साहित्य तैयार जुल; थव छुं धर्मया वा देशया दोष मखु, मानव स्वभावया चिं खः । गौतम बुद्धयात गुलिसिनं, अवतार माने याना छम्ह लौकिक समझे मजुसे लोकोत्तर तक नं समझे जुल । गुलिसिनं सर्वव्यापी माने याना न्ह्याथायसं न्ह्याबलं दैव (द्यो) माने याना जुल । थजा थजामु अनुचित कथा वा विश्वासं याना वसपोलया वास्तविक महत्त्व व ज्योति दुबे जुया च्वन । वसपोल छम्ह मनू खः गुम्ह कि समाज सुधारक व मार्गप्रदर्शक खः ।

न्हापायापिं व आयापिं आपा मनूतसें थथे विचा याइ बुद्ध ला साब आदर्श काय बहम्ह खः वसपोलया शिष्यपिं धासा सुथां मला गय् ? थुगुबारे वसपोलं आज्ञा जूगु दु—“सुं व्यक्ति सुयातं शुद्ध याय् मफु । करपिनि दोष मालेगुसिबे थःगु

दोष मदय्केगु भि ।”

छन्हु राजगृहे छुं ब्रह्मतसें थथे न्यन, “भन्ते, छःपिनि शिष्य भिक्षुपिसं छःपिनि अनुसरण याना जू ला ? बुद्धं लिसः बिया बिज्यात—“गुलिं जू गुलिं मजू ।”

“गुलिं जू गुलिं मजू अथे छाय्ले ?”

“छिमिके सुनानं राजगृहे वनेगु लँ न्यं ला ?”

“न्यं भन्ते ।”

“अपिं फुकं राजगृहे वं ला ?”

“गुलिं वं गुलिं मवं ।”

“अथे छाय ले ?”

“व ला जिगु दोष मखु । लँ क्यनेगु जिगु ज्या खः । वनेगु मवनेगु लँय् वनीम्हेसिया लहाती खः ।”

“अथे हे जिगु ज्या नं लँ क्यनेगु जक खः । जिं सुयातं पना तये मफु । सुयां मुक्तिया जिम्मेदारी जिं काय मफु । ज्याय् थःथःपिसं हे उत्साह याये माः । तथागत ला मार्ग प्रदर्शक जक खः ।

छन्हुया खँ खः छम्ह श्रद्धालु उपासक भिक्षु छम्हेसिगु उपदेश न्यना संसार खना विरक्त जुल । वं विचा यात—छ्येँ च्वंच्वनां ला गुबले नं दुःखं मुक्त ज्वी फै मखु । भिक्षु हे जूवने माल धका छन्हु गृह त्याग याना वं हे वन ।

भिक्षु संघं वयात संघे थ्याका काल । भिक्षु जुसेंसिसें वयात विनय स्यन । बियामे नये मज्यू धिबा आदि मूवंगु वस्तु थी मज्यू; सिमा-हः वा स्वां थवये मज्यू; लःलहाना मबीकं कया नये मज्यू इत्यादि रूपं थुगु याये मज्यू उगु याये मज्यू आदि

स्यना यन । विनय जक न्यनेवं लहा निष्पां छ्यने
 तथा ग्याना धाल—अहो ! दुःखं मुक्त ज्वीगु आशां
 भिक्षु जुयागु ला मखु थें धका जुल । थुलि
 मछि नियम गन पाले याना च्वनेगु । पला छिक्क
 पत्ति आपत्ति । भन पाप कोबुइ थें जुल । बन्धने
 धका क्यन । गृहस्थाश्रमे हे च्वना बरु याकनं दुःखं
 मुक्त ज्वी फु । ब्रह्मचर्यं नं पाले याये मागु महु धका

आदि नं मने लुया वयेफु । थजागु मभिगु कल्पना
 वैबले उकियात कोतेला छ्येफु लाकि मफु ? भिगु
 कल्पना वःसा जि हे जिल । मभिगु कल्पना वइ
 बले होश तथा रोके यायेगु स्व, थुलि छं याये फु
 मखुला ?

थुलि जा छाय् याय् मफु धका व भिक्षुं बुद्धयात
 लिसः बिल ।

मती तथा का थ्व चीवर
 जितः मयेल जि छ्येँ वने
 त्यना धका चीवर तोतेत
 तयार जुल । भिक्षुपिसं
 वयात ज्वना गौतम
 बुद्धयाथाय यंकल । बुद्धं
 थ्व जात्रा खनेवं न्यना
 विज्यात थ्व भिक्षुयात
 मयेक छाय थन ब्वना
 हयागु ? छाय छु जुल ?

अयसा छं विनय वां
 छ धका बुद्धं आज्ञा
 जुया विज्यात थुलि जक
 धायेवं व भिक्षु लय् लय्
 तातां बुद्धयात नमस्कार
 याना वन । अनं लिपा
 व भिक्षुं थःगु मन वशे
 तयेगु व मन च्वखा
 यायेगु कुतः यात । मने
 मभिगु कल्पना वक्क पत्ति
 वं बुद्धं बिया हया
 विल्यागु मंत्र लुमंकीगु
 जुल फलस्वरूप व भिक्षु
 याकनं हे श्रेष्ठ निर्दोषी
 अरहन्त जुल ।

खः भन्ते, थ्वं विनय
 नियम खना ग्याना
 चीवर तोता छ्येँ वनेत
 सना च्वना । अकिं
 छलपोलयाथाय् हयागु
 धका भिक्षुपिसं लिसः
 बिल ।

भगवान बुद्ध

गौतम बुद्धया शिष्य
 छम्ह दु, वया नां खः

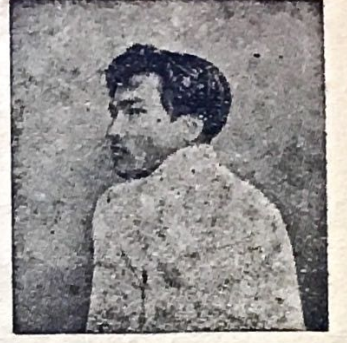
बुद्धं व भिक्षुयात लिक्क सःता छ्यने लहा
 तथा धया विज्यात—छं विनयपाखे वास्ता हे तये
 मते, नियम मनुखं दय्का तःगु खः । नियम मनया
 लागी खः मनु नियमया लागी मखु । बरु जिं छगू
 धाये छं याय् फुला कि मफु ? व छगू खं छु धासा छ
 सुंक् च्वं च्वनेबले म्वो मदुगु कल्पना वयेफु । काम,
 द्वेष व क्रोधया बारे तथा हिंसाया बारे, ईर्ष्या

वक्कली वसपोलयात छको आराम मंत । वस-
 पोल वक्कलि स्थविर भिक्षु जूगु हे बुद्धया रूप खना
 प्रभावित जुया खः । वसपोलयात न्हाबले बुद्धया
 ख्वा जक स्वया च्वने दय्व गाम्ह जुल । म्हसुख
 मदया च्वंबले नं वयात साब सुख मतागु बुद्धया
 दर्शन प्राप्त मजुगुलिं खः ।

(त्यंगु २१५ पेजे)

ख्याचो

श्री दुर्गालाल

छन्हु सीम्ह उनातःथाय् दीपे मृत्यु-धलःपौ पुइका
सीपिनि संख्या ल्या ख्याख्यां हे
अन्त्ये ल्याखाय् मफया ।

स्रष्टायात हिस्याय् थें धाल कालं अल्य फुइं पिकिया—
'का, धा अज अय् स्रष्टा, जिगु न्हो
छ्योँ ल्हन्य थाय् छं दनिला ?'

वैगु व फुसुलगु धाँकं मि जुया हालाहल उम्ह स्रष्टा—
'हासा दाया भौ ख्याय् थें छं
जितः ख्याय् धयां फइला !'

'सुं तःधंसा व सिबे छुं खें जि नं मसः जुइ क्खं;
सुं चीधंसा व सिबे गबलें
थःत मसः खन्य तःधं !'

'खं जक तःधं जुयां छु याय् छिं ! ज्यां क्यन्य फःसा खःका,
जि ला थ्व छु का, क्यना च्वनागु दु
छंगु सृष्टि हे छ्वेका !'

कालं धक्कु थपाय्चो क्यन्यवं वैत लिसः बिल स्रष्टां—
'खः जि चा, छं स्यंका च्वंगु दु
उलि उलि मछि जिगु रचना ।'

'छम्हस्या पतने तर निम्ह निम्हस्या उत्पतिया लँपु लूसा
छं हे धा का, छु थ्व हे खः ला
विनाशया परिभाषा ?'

—:❖:०:❖:—

साय्मिजुया 'मतिना' वंगु दृष्टिकोण !

श्री चित्तरञ्जन 'नेपाली'

[वंगु अंकया ल्यं]

जीवन—उपन्यासया प्रधान पात्र, अर्थात् नायो,— अन्ते ऋह्य कमजोरह्य पुरुष सिद्ध जुल । व केवल थःगु समाजया वास्तविक प्रतिमूर्ति थे जक खन्य दः वल । चाहे लेखकं वैगु पंलिना पक्षपातपूर्ण ढंगं महान याय्गु कोशिश थाना दीगु छाया मखेमा वा, असाधारण स्वभावयापि लेखक कविया खलः मध्येह्य छम्ह दय्का बलवान (शायद आदर्श ?) पुरुषया रूपे पेश याय्गु प्रयास थाना दीगु छाया मखेमा । तर वास्तवे लेखक थुथाय्लाक पूर्णतया सफल जुयादिल धका थाय् थाकु ।

वास्तवे, 'जीवन' व हे समाजया ऋह्य सदस्य खः—गन पुरुष जातिया कमजोरी नं बल तथा स्त्री जातिया बल नं कमजोरी सिद्ध ज्वीगु अथवा गनकि पुरुषजातिया अनैतिकता नं अधिकारपूर्ण (आदर्श), तथा स्त्री जातिया पवित्र प्रेम नं आदर्शहीनता ज्वीगु । तर अय्जुसां व ऋह्य आधुनिक शिक्षा द्वारा दीक्षित व्यक्ति जूगुलि तथा आधुनिक विचारधारा तैपि असाधारण व्यक्तित्व (Abnormal Personality) दुपि लेखक कवि पासापिनिगु संसर्गे चुंचोह्य तथा थः स्वयं नं ऋह्य भावुक कवि जूगुलि—शोभाया असन्तुलित मानसिक स्थिति प्रति सहानुभूति व्यक्त याय्गु वैगु निति उदेकगु ज्या जा अवश्य नं मखु । अत्य ल्याय्हागु वयसया कामना एवं कलालिस्य बायाः विदेशे याकःचा च्वना ब्वन्यत च्वंबलेसिगु शुष्कगु परिस्थिति—आदि कारणं थाना वया शोभालिस्य आकर्षक ज्वीगु नं स्वाभाविक हे खत । अथ्य हे तुं, शोभालिस्य निहंनिह नापं च्वन्यगु, नापं चाहिलेगु आदिया प्रभावं वया प्रति दुगु जीवनया सहानुभूति व आकर्षक बुलुहूँ बुलुहूँ

प्रेमे परिणत जुजुं वनिगु नं छुं अस्वाभाविक खँ मखु छाया धाःसां थुकी शोभाया समर्थन स्वीकृत नं स्पष्ट रूपं धैथे हे वैत प्राप्य जूगु दु ।

तर अयूनं थःगु परम्परा, आदर्श व समाजया अदृश्य ख्याचोलं थाना जीवनं (अन्त्ये) शोभाया आत्मसमर्पण-यात स्वीकार याय्गु हिम्मत याय् मफुत । थः कला सुधाया माया व ममतायात चटक्क लोमंका तथा शोभा भाःपाः प्रभालिस्य चाछ्याय्गु हिम्मत थाना नं अन्ते वं शोभायात थः नाल्य मफुत । थुकिया कारण, थ्व हे खः कि वं शोभाप्रति केवल सहानुभूति जक वयन्यगु सोगु खः, तथा प्रेम जा थःगु यौवनावस्थाया मानसिक कमजोरी एवं विदेशे च्वना याकःचा ब्वन्यच्वन्य माःबखतेगु शारीरिक शुष्कताया कारण जक उपज जू वंगु खः । केवल वैगु सहानुभूति एवं भावुकतां जक शोभाया जिन्दगीयात ततःमतः वयंगु समस्या सुल्के ज्वी फइ मखु कि अम्ह अःखः भन् स्वतुमत्तु सो वनी धैगु थ्वीक्य मफुगुलि, अथवा थःगु नांजकगु आदर्शया कारणं थ्वीक्यगु इच्छा मयाःगुलि हे खः वास्तवे उमिगु जीवनया अन्त्य उलि वियोगात्मक ढंगं जू वःगु । थुकथं, शोभाया बर्बादी, प्रभाया पतन एवं सुधाया जीवनयात रसहीन याय्गुली जीवनया आदर्शपूर्ण भावुकता, यौवनावस्थाया कमजोरी तथा विदेशे च्वंगु एकाकी जीवन हे मनुष्य रूपे सहायक सिद्ध जू वल ।

थथे, 'मतिना'या लेखक धूखां साय्मिजु थः पात्रतय्गु अलग अलग चित्र चित्रण याय्गुली सफल जुया दीगु दुसां तबि उपन्यासया सम्पूर्ण सजावटं पाठकवर्गया हृदये वाफय वयक्यया निति गुगु भूमिकाया ग्वसा ग्वैदीगु खः, अथवा

उपर्युक्त भफूया विभिन्न परिच्छेदयात विभिन्न बाखं याने कहानीया रूपे प्रस्तुत मयासे उपन्यासे हना गुगु उद्देश्य पाठकवर्गया न्ह्योन्य तयगु प्रयास याना दीगु खः, उकी लेखक सम्पूर्णतया सफल जुया दीगु खन्य मदु !

‘जीवन’या चरित्र चित्रण याःबले अपाय् हाकःगु भूमिका न्ह्यथना नं, वैत थःगु सामाजिक बन्धन, कमजोरी व परम्पराया आदर्शया सीमां पितहय् मफुगुली शायद लेखक-यात थःगु सामाजिक आदर्श व परम्पराया कमजोरीं पन ज्वी; अथवा, उपन्यासया प्रधान पात्र,—याने नायो, शुरूई न्ह्याक भ्रष्टह (वा च्याह) जूसां तबि अन्ते कचाय्क्य-बले आदर्श पुरुष सिद्ध याय्माः धैगु सिद्धान्त वा विचारधारां लेखकया अचेतन मने असर यात ज्वी । तर थुक्रियात क्षम्य जा अवश्य नं धाय् फैमखु, क्वाय्कि जीवन हे थव मुख्यम्ह पात्र खः, तथा वैगु थव (हाँसको चाल न कुसुराको चाल).....स्वभाव जूवंगुलिं याना उपन्यासया मू सन्देश-यात हे बुल्लुका व्यूगु दु ।

अत्य, शोभाया बर्बादी व सेक्सया वीभत्सताया चित्रण याय्गुली नं लेखक उलि स्पष्ट जुया मदी ! शोभाथिजाह्न संवेदनशील स्वभाव दया नं उलि च्याह्न मिसाया नितिं थन्योगु विषम वातावरणे गुगु भीषण बर्बादीया सामना याय् मालिगु खः तथा वैगु सेक्स सम्बन्धी वीभत्सता व बर्बरता गुगु रूपे व्यक्त ज्वी माःगु खः उलि रूपे लेखकं स्पष्ट याय् मफुगुली नं शायद, लेखक थःत उच्छृङ्खल वा निर्लज (Vulgar) धैगु आरोप वैला धका ग्याना दीगु थें च्वों । अन्यथा, उगु प्रकारया बर्बादीं विवश जुया उत्पन्न जू वैगु सेक्सया भीषण वीभत्सताया चित्रणं पाठकवर्गया हृदये कामुकता उत्पन्न ज्वी मखु कि सेक्स प्रति हे पूर्ण सतर्कता व सचेतनता दःवै, गुकि शोभाथिजाह्न मिसाया बर्बादी अवस्थाय् केवल क्षणिक सहानुभूति जक व्यक्त याय्गुया सट्टा, (गुगु याय्गुली लेखक सफल जू धाय् फु) समाजया विषमता प्रति हे विद्रोह याय्गु स्वै, तथा सामाजिक परम्परायात हीक्ये-गुली कटिवद्ध ज्वी, तथा थुकथं हे सामाजिक क्रान्तिया

सूत्रपात जू वनी धैगु खँ ‘मतिना’ या लेखक धूखां साय्मिजुं मथू धकाः धाय्गु गथ्य ? अत्य थः पात्रतय् प्रति केवल सहानुभूति व्यक्त याक्यगु हे जक नं शायद सुं लेखकया उद्देश्य खै मखु ।

अन्ते, उपन्यासे प्रस्तुत याना तःगु विभिन्न प्राकृतिक वर्णन, थौं गुलुतेगु त्वापु, होटलया गफ, रंजनया सिनेमा भवन-या अनुभव—इत्यादि खं उपन्यासयात थव हे जगतया छगू थासे, अम्ह भ्नीगु हे जःखः पाखे गनं जुया च्वंगु घटना खः धैथें संकेत याः । सुं व्यक्तियागु जीवन नं न्ह्याबलें सिलसिला-पूर्ण ढंगं, रेल लीगे न्ह्याःथें न्ह्याना च्वनि मखु कि गबलें गबलें सिलसिला तोफ्यू वनी, तथा अति गम्भीर विषये बहस याना च्वंगु बखते नं विषयं पिन्य साधारण खंपाखे मन ब्वाइगु धैगु खँजा प्रत्येक मनूया जीवने वैगु खँ खः । उकें उपन्यास, नाटक वा थन्योगु हे साहित्यिक सृजनाय् नं केवल विषय-वस्तु सम्बन्धी खँ जकं सिलसिलापूर्ण ढंगं न्ह्य-थन्यबले पूर्णतया स्वाभाविक जू वैमखु धैगु तत्सम्बन्धी आधुनिक विचारधारायात ‘मतिना’ या लेखक साय्मिजुं थ्वीका दीगु दु धैगु खँ उक्त सफुली सम्मिलित उपर्युक्त उपन्यासया कथानकलिस्य सम्बन्ध मदुगु विभिन्न वर्णन द्वारा सिद्ध जू वःसां तबि, थथ्य असिलसिलापूर्ण जिन्दगीयात चित्रण याय्बले वास्तविकता न्ह्याथें जूसां छुं हद तकया सिल-सिलाया आवश्यकता दु धैगु खँयात लेखकं भचा ध्यान बिया मदी थें च्वं ।

अत्य उपन्यासया प्रमुख पात्र जीवन व वया पासापिनि दथ्वी होटले जूगु बौद्धिक वार्ता, तथा जीवनया वारेसया रूपं पाठकवर्गया न्ह्योन्य दं वैम्ह ‘रंजन’या सिनेमा भवनया दुन्ये थः विवाहिता प्रेयसी इन्दुलिस्यगु आश्चर्यजनक तर भावुकता-पूर्ण घटना इत्यादिं जीवन थुगु प्रकारयापि बौद्धिक एवं असाधारण (Abnormal) व्यक्तित्व दुपिं व्यक्तितेगु संसर्गें च्वंख खः, तथा व स्वयं थः नं थन्योगु हे स्वभावम्ह व्यक्ति खः धका उपन्यासे चित्रित वैगु असाधारण स्वभावयात बः बीक्ये-या नितिं नं शायद लेखकं उपर्युक्त वर्णन कथानकलिस्य

नमस्कार

अज्ञान - निद्राया ख्युं व चाय्
 तृष्णाया अति तःपा लासाय्,
 विषय - भोगया फुंग तथा नित
 शुभ व अशुभ फल ई चा हीका,
 स्याक्क यना च्वंपि फुक मध्ये
 गुह्य जाग्रत खः वैत नमस्कार ।

(हर्षदेव कृत दशबल-स्तव स्तोत्रं)

—:❀:—

सम्बन्ध मदुसां—समावेश याना दीगु खय्फु । तर अयनं
 लिपा वना जीवन गुगु रूपं कमजोर सावित जू वल, तथा
 समाजया क्कम्ह साधारण मनूया रूपे जक दं वल, उकिं
 लेखकया वैगु जिन्दगी व संसर्ग सम्बन्धयागु उपर्युक्त भूमिका
 विफल जुल धका धाय्त करं क्यं वैगु ।

थ्व बाहिकं विदेशे च्वना अध्ययन याना च्वंगु बखते
 जीवनया थः विदेशी पासापिं लिस्य जूगु इतिहास सम्बन्धी
 बहस, तथा होटल च्वाय लिस्यगु घटना—इत्यादिया
 उपन्यासया कथानक लिस्य, विशेष छुं सम्बन्ध दुगु खन्य
 मदु, तथा लिपा वना जीवनया स्वभावं गुगुरूप काः वन उकी
 उपर्युक्त बहस व घटनां भूमिका स्वरूप छुं ज्या या थें
 मच्चंगुलिं—थुकियात उपन्यासे हन्यगु बिलकूल अनावश्यक
 धका धासां ज्यू । अयनं, लेखकया थःगु राष्ट्रप्रेम तथा
 राष्ट्रिय गौरव प्रतिया आस्थापूर्ण भावनां प्रेरित जुया हे
 उक्त खँ व्यक्त जू वःगुलिं, थुकी कम से कम लेखकया राष्ट्रिय
 भावनाया कदर व प्रशंसा जा याय् हे माः ! अस्तु

[२११ पेजया ल्यं]

अथे जुसेलि वसपोलं भिक्षुपिं द्वारा बुद्धयाथाय्
 सूचना छुया विज्यात—“वक्कलि स्थविर अस्वस्थ
 जुया च्वन । मं ला सुख मताया च्वंगु छःपिनि
 दर्शन प्राप्त मजुयन खः । अकिं छःपिं छको थन
 विज्यायगु कृपा याना विज्याहुँ ।”

गौतम बुद्ध विज्यात । विज्याना सुख दुःखया
 खँ न्यना विज्यात—छु जुया च्वन, छु माल गथे
 जुल इत्यादि ।

जितः छगू मात्र दुःख दु छःपिनिगु दर्शन मदुगु ।
 वक्कली स्थविरया उलि खँ न्यनेवं गौतम बुद्धं
 थथे धया विज्यात, “वक्कलि, थ्व मल-मूत्रं भरे
 जुया च्वंगु रूप स्वयां छन्त छुं फायदा मदु । छं
 थःगु मन पवित्र याना जीवन आदर्श यायेगु स्व,
 “यो धम्मं पस्सति सो मं पस्सति” अर्थात् गुम्हेसिनं
 जिगु धर्मयात खनी वा ध्वीका काइ वं हे जितः
 खंगु ज्वी । अस्तु—

न्हाय्क्या किपा

श्री गम्भीरमान मास्के

१०३३

गंगायात आतक क्खंथाय् गनं हे लहा मवःनि ।
गनं साहुत गनं मचा आपा आखः व्वना तःम्ह ।
वया ततापिं व निनिया म्हाय्पिं फुकं खःथाय् ज्यू
थाय् बिया तःगु । वयात नं आतक खःथाय् ज्यू-
थाय् हे लहा वया च्वंगुलिं वया मन व्वः । उकी
मध्ये नं चरणमान जुजुया यक्काह्य वया हे काय्या
थाय् थः लासा ज्यू धका वया मनं मनं पुकारे याना
च्वन । काय्म्ह नं तसकं हे बांला । देशे वना यक
सय्के सीके याना वय् धुंकुम्ह । थुलि जक मखु
वया नं दुने हे बांलागु जागीर दय् धुंकल । चरण-
मानयागु ला खँ हे ल्हाय् म्वाल—छँ बुँ व आम-
दानिया ला वयात छु हिसाव ! तर थथे लुँहिति
वहः-हिति हासां तसकं हे भलादमी, मिजासी धका
वया व्वापिनि बराबर खँ जुइगु गंगां ता । उकिं थः
नं अन लात धासा सुं तता-केहेँ पिसिवे कम जुइ
मखु धका वया मन फुरङ्ग जुल । उखुनु जनबाहाघो
साबले वया तता-केहेँ पिसं चरणमानया काय्हुं हे
का धका क्यंबले बथान मिजंत मध्ये व पानीदार
तसकं बांला । वयात खँसानिसें गंगाया मन भचा
जक मखु आपालं हे चञ्चल जुल । वया मां-व्वां नं
अन लहा वया च्वंगुलिं मेमेथाय् खँ मफः ।

किन्तु वया मने छगू निगू धन्दां मप्वं । बांबां-
लापिं हाकनं आखः नं सःपिं मिसातय्गु जातः नं
ल्हाय् हः थें हयाच्वन धागु । थःसिवे नं बांलाम्ह
व आखः नं व्वना तःम्ह दय्कं वयात ला ल्यइ हे
मखु । खनं खः थः मालिक हे सवारी याका ब्याहा
याइ धागु, न्हूह्य भमचा दां तय्के यने मागु बांम-

लाम्ह गबले ब्याहा याइ । व नं ला बांमलाम्ह मखु-
व्वय्त लायक जूम्ह हे खः । आखः भचा जक मसः-
गुलिं वयात पश्चात्ताप जुल । अय् ला आखः सःह्य
हे माः धागु नं ला मखु । भचा भचा सःम्ह शील
स्वभाव बांलाम्ह व रूप बांलाम्ह दःसा गा धागु ।
उलि ला जिके मदुगु मखु दहे दु । व हे अंग्रेजी
भचा जक मसः । मेगु नेपाली च्वय् हे सः । रामा-
यण तरर व्वने हे फु । चिट्ठी नं च्वय् सहे सः ।

लमि तताजुं वया मांयात आतक हया तःपिं
मध्ये भी नानी कि निरञ्जनया छय् हे बांला हाकनं
ब्याहा याइम्हेसिया नं थुपिं निम्हेसिके जक मिखा
वं धका अन जूगु खँ कंगु ताबले 'गंगाया मन भिकु
थहाँ वल तर हानं वयात तोता निरञ्जनया छय्
कताइ ला धयागु विचारं वया म्ह छम्हं कालखं
लूथें जुल ।

खला निरञ्जनया छय्यात वं मखंगु मखु, खं ।
मचाबले व ई याबले वनाप हे ई याय् हःगु । न्वक-
नकिं जूम्ह हे व । उबले सकसिनं कि थकालिनकिं
कि न्वकनकिं हे बांला धका बय् बय् यागु वयात
आतक हे लुमंनि । उखुनु तिनि भवय् वनेत वंबले
अमि भयाकं हे वंगु खंगु—ल्यासे जुइका ला भन-
जक बांलाना च्वन । न्यासि वंगु नं तसकं बांला
भलादमीह्य मिसा थें खने दु । लं ल्वःथे सारी ल्वःथे,
सकतां ख्वायात मिले जुइक वसतं पुना वःबले छह्य
अपसरा थें च्वं । वयागु रूप लुमंसे वःबले गंगायात
भन जक शंका ख्याचां ख्यात । जियाबेसिनं व
हे बांला थें च्वं । व हे कोछीला छु खें ! अय्ला

जि नं ला छुकी कम ? न्ह्याम्हस्यां खंसां जिगु ख्वा-
यात खिजे यापिं छम्ह मरुनि । सकसिनं जिगु
रूपयात तारीफ या हे या । वयात थःगु सौन्दर्यया
घमण्ड चढे जुया वल । थःगु रूप निरीक्षण याय्त
टेबुलया घःने च्वंगु तःपागु न्हाय्कं स्वत । थःगु
रूप व निरञ्जनया छय्यागु रूप मने ल्वीकल ।
न्हाय्कने खने दुगु थःगु रूपसिनं थःगु मने लुइकाम्हे-
सिगु रूपे अप्पो सौन्दर्य खने दु थें ताल । वया
मन भचा खिसिक जुल । व ला समा याना ल्वःगु
वसतं तिया वसेलि छुया बांला खने मदइ ? जि नं
अथे हे समा याना ल्वःगु वसतं त्यूसा वयासिनं छु
कम जुइ ? वं भचा मन त्याकल । अले थःगु रूपया
अम्ह बांलाक पारख याय्गु लागी समा याना
बांलाक वसतं पुना स्वय्गु मती तल । वया ब्वा
चारधाम वंबले व बिया छय्बले ख्वा स्वः वनेत
धका काशी न्याना हया तःगु पानी-गुलाबी भिगु
जर्जेट सारी लुमंसे वल । व सारी गुलाबी रंगयागु
हे गां न्यय्बले गुलि ल्वइ ? छको सिना हे स्वय्
माल—वया मनं निश्चय यात । सुं वइ धका
लुखाया खापा तिना खवः ग्वल । तीजक वया
ब्वाया बाकसे ता खन । व हे सारी पिकाल मेमेगु
वयात तसकं ल्वःगु लं व गा नं पिकाल । अले
कलं बुल, पाउडरं इल । सँ छ्यना वयात ल्वःगु
किसमतं सँ मिले याय्त स्वत । न्हापां सँकुलि तल ।
सँकुलि तःबले भचा भदकिलो खने दया हाकनं
साधां हे सँ छ्यन । न्हाय्कं स्वतं थ्व नं वयात
भचा लुमदन । स्यंका छत । मेखथं हे सँ छ्यना
भचा सी दुथें मदुथें च्वंक सँकुलि तल कपा च्वसं
छपीं चा सँ अथें हे तोता कपाले तुं लापा-लापां
वय्का स्वत । थुगु किसिमया सँया ढाँचा वयात
तसकं हे चित्त बुक्के जुल । थुगु सँया फेशने भुमि
बांलागु सारी बुद्धा उज्जर खने दया बांलाथें वया

ख्वा नं वयात तसकं हे बांला ताल । अले लं फित;
पर्सि चोथं गां न्यल । मने खुब उत्साह व आनन्दया
तरंग म्हितका तीजक न्हाय्कने स्वत—वयात थः
हे बांला ताल । मती तल—थुलिसिबे गुलि बांलाइ ?
मने छको हाकनं व हे निरञ्जनया छय् लुमंकल ।
अले न्हाय्कने च्वंगु थःगु स्वरूप व मने लुइकाम्हेगु
अंग-प्रत्यंग तुलना यात । आ ला भाइ वयावेसिनं
कम मजुल । मिखा ला वयाति निरञ्जनया छय्या
न्हा हे मन्हा धयागु नं वं पक्का यात । ख ला खः
वयागु मिखा तसकं हे बांला । वयागु रूपया छगू
जक विशेषता हे मिखा । न्हाय्कने किसिम किसिमं
मिखा कना स्वस्वं वया मन कुच्छि थहाँ वल । जि
नं नेपायापिं बांबांलापिं मिसात मध्ये छम्ह जरूर
जुइ धया थें न्हाय्कने थःगु रूप स्वस्वं मनं कोछित ।
सिनेमाय् खंपिं बांबांलापिं अभिनेत्रीतय् नाप थः
दांजे याना स्वय्त वया किजाया सिनेमायापिं
मिसातय्गु किपा मुंका तःगु कन्तुर पिकाल । छ्छ
छ्छनाप थःगु सौंदर्य तुलना याना स्वत । बांलापिं
मध्ये व नं छम्ह खः धका वया मति पास यात ।

सिने-सितारतय्गु नकल याना गबलें न्हकु
तिया च्वंगु पोज, गबलें मनचा ज्वना वास्याक
न्हिला च्वंगु पोज, थुकथं प्यता न्याता पोजे च्वना
मन तय्क न्हाय्कं स्वस्वं सना च्वन । हानं गबलें
न्हाय्कं लिक्क वना, गबलें न्हाय्कं नं भचा तापाक
वया, जवं खवं, न्होने ल्यूने स्वया थःगु स्वरूप व
शोभाया बांलाक निरीक्षण यात । गबलें मुसुमुसु
न्हिल, गबलें मछा पहलं घुंकया ककना मिखां स्वत ।
थथे हे बांलागु पोजे च्वना वयात थःगु किपा छपा
खिचय् याना तय् मास्ते वल । छाय् घासा थौंकन्हे
किपा स्वया कि म्ह हे स्वया व्याहा याय्गु चलन ।
म्ह ला गुबले मखनी थौंकन्हेयापिं मिजंतय्सं ? जि
म्हमस्युनिबले भयाले च्वना च्वनागु पाखे थ्व लं

किचः

श्री तेजेश्वर बाबु ज्वंगः

मय्ल मय्ल आः न्यंके मत्य छुं
याकः हे बरु च्वन्य जि सखी,
छुं हे मन्यंस्य मिखा मकंसा
नुगः ध्व धात्थे शान्त सखी ।

थःत थमं हे क्वय्के मायक
छुः-मी ध्यो छाया लुयगु सखी ?
धाय्क धाय्कनं छंत थथे जि
कुत्तु कुला जक च्वन्यगु सखी ।

म्वागु खँ नेना सितिकं वंगु
मानस मकले छुइगु मिप्वाः
आर्त जला अन दन दन च्याना
भसुका जक भन वइगु थहाँ ।

छन्त मयोसा धा बरु गुकथं
तुइके मालि ध्व घःमा रे
सत्य ध्व न्हंका नैतिकता क्वय
च्वंसा जक छं ज्युगु गथे ?

सियेगु बरु भि थःत ज्वना हे
म्वाना न्हंका च्वन्यगु सिबे
सत्य सिमाया मधुर पवन धाः
न्हाय्वं शीतल जुइगु सखी ।

—:~:—

हे ग्वःको जक वया जितः खने धुंकल जुइ । नत्रसा
जितः गुबले लहाके हइ ? “दुने सु ? खापा चाय्कि,
मनू वल ।” धाधां मांम्हं खापा धारा-धारा संकु-
गुलिं गंगा थारा न्हुल । हंसं थाय् तोतल, आथा-
माथा कन । छुं ज्या मदय्कं बांलाक समा याना,
जिगिजिगि च्वंक वसतं पुना सना च्वंगु खन धासा
छु धाइ धया थें वया मन भाराभारा सन ।
काचाकाचां वसः-इसः खाता तःले दुच्चया वया
व्वाया तःपुगु भुलाय्गां म्ह छम्हं भुना खवः चाय्का
बिल । मांम्ह दुहाँ वया म्हाय्म्हेसिगु रुवा छको
तुंक स्वत । छुं धाय् मलानिबले लमि नं कोथाय् दुने
थ्यन, उसि धाधां फ्यतुत । गंगा गन वने गन वने

जुया कोथाया भयाफले फ्यतू वन । “छु याय्, मी
नानि छम्ह खःथाय् ज्युथाय् लाके धका धयां
दाना-पानी चूमलाय्कं मीसं जक सनां मज्यु का ।
जातकं भचा मतू हँ ।” धाधां लमि तीजक जातः
पिकाल । जातकं मतू धयागु लमियागु शब्द गंगाया
न्हाय्पने दुहाँ वना वया नुगले मलः जू थें जू वन ।
वया न्हिन्हिसिया आशाया कण कण मुंका दय्का
तःगु सुख-स्वप्न व आकांक्षाया महल धूयू जुल ।
दुने च्वंगु दक इच्छा पिहाँ वनि ला धया थें च्वंक
वया म्हुतुं ताहाकय्क भसुका पिहाँ वल ।

व भसुका वया मामं व लमि नं ता ।

—:~:—

लोमकेगु

श्री भुवनमान कायस्थ

स्मरणशक्ति हीनम्ह मनुयात संसारं हेला याइ, लुमके मफुम्ह विद्यार्थीयात फुकसिनं कातुक्काइ । तर जि लासा लोमके मफुम्ह मनुयात ख्वातुख्वाय् मास्ति वः । व गुलि विवेकहीनम्ह मनु, सुनां संसारे विभिन्न जात दु, उकी जि तःधंगु जातयाम्ह धका लुमका तइ तर मनु मात्र समान धका सीके फइ मखु । थये हे भीगु शिक्षा संस्थाय् नं आपा थज्योपिं मूर्खत दु गुपिसं लुमके फु तर छुं सीके मफु । ह्याज लिटया शब्दे “अज्योपिं घोक्णितयसं व हे लवज भिगु भाषाय् उल्था याय्फु तर व फुकेसं व लवजया अर्थ छु चीज क्यं व उकेया बारे छुं सी मखु ।” अले इपिं दुनियाया चलन व नियम नापं न्हाबलें अपरिचित जुइ । न्हागु खँय नं किताबी चश्मा तथा स्वइ गुगु कि अव्यावहारिक सिद्ध जुइ । थःगु छेँ नापं छु छु दु सी मखु बरु बिलायतया कुंकुला-मया नां लुमका तइ । थौंक्न्हेया भीगु जाँचे नं इपिं हे पास जुइ गुपिसं लुमका तयफु तर छुं सीके मफु । लुमके मफु उकेँ तेजस्वी विद्यार्थीत नं दं दं कुरिच नया च्वनि । उकेँ हे जुइ ह्याजलिटं धागु नं दु “उत्तम प्रतिभा दुपिं मनुत पाठशाला व विश्वविद्यालये अपो प्रतिष्ठित जूगु मडु ।” थौंक्न्हे भीसं थज्योगु यक्क खँ ब्वना च्वना गुगु लुमका तथां छुं फाइदा मडु । थये म्वामदुगु खँ ल्यतुत्यय्का भीगु सीमित मगजे तथा तथागु भीगु स्वतन्त्र विचारया उत्तरोत्तर उन्नतिया कं खः । उकेँ भीत थौंक्न्हे थज्योगु छ्गू शक्तिया आवश्यकता जुया च्वन गुगु शक्ति म्वामदुगु खँ याउक हे लोमका छ्वय् फइ । जि पूँजीवादया समाजे ब्वलना, जि पूँजीवादी हे जुइमाः धका लुमका तइपिन्त थव शक्तिया फन अपो जरूरत दु । मौलिकता छुं चीजया नां खः, थौंक्न्हेयापिं लुमका जक तइपिसं छुं नं मस्यु । कालेज युनियनया विधान दय्के मासां

देश काल परिस्थिति बिचा मयासे विलायत व अमेरिकाया विधान कण्ठ सारे याय्गु स्वइ । छाय्कि इमि थःगु हे विचार मडु, उकेँ करपिनिगु विचारे भरपरे ज्वीमाः । सुयागुं लेख सारे याय्गु नं मौलिकताहीन लेखकतय्गु ज्या खः । थज्योपिं लेखक व विद्यार्थी पाखें न्ह्यगु चीजया आशा याय्गु नं फजुल जुइ । उकेँ थज्योपिं विद्यार्थीतयसं मौलिकता म्हसीकेगु स्व, म्वामदुगु, ध्यबा छ्गः हे मवंगु खँ लोमका छ्व, थुकी हे कल्याण दु, प्रगति दु ।

प्रेमया संसारे दुहाँ वनिपिं मनुतयके लोमकेगु शक्ति मदय्क मगा । प्रेमी-प्रेमिकाया वियोगे प्रेम याइपिं मनुतयत संसारे दना च्वनेत छ्गू जक वासः लोमकेगु जुइ । दँ दँ तक ख्वबिं मोल्हुया जीवन गंका छ्वइगु नं लोमके मफुगुया हे तःधंगु अभिशाप खः । महाद्यवं लोमके मफया हे सीधुंक्म्ह सतीदेवी पाच्छाया ‘हाय सती !’ धका वें थें हाला उखे थुखे जुल । सतीदेवीया म्ह पतन जुया मवंगुसा महाद्यो शायद सीम्ह सतीदेवी घय् पुना जक हे थःगु प्राण नं तोतिला मस्यु । भीगु जीवन क्षणिक खः । उकेँ थये जुइ त्यपिं मनु-तयसं याकनं हिमालय वना महाद्यवं थें तुं तपस्या याय्गु वेस । थुलि जक मखु प्रेमी-प्रेमिकाया बिछोडे रोमियो व जुलियट नाजुक परिस्थिती गुज्जे जुया प्राण तोता वन । अथे हे प्रेमी प्रेमिकाया बिछोडे गुलि पशु पक्षीतयसं प्राण तोता वन जुइ । मोँपासाँया Love धयागु कहानी नं प्रेमी प्रेमिका बिछोडे लोमके मफया निम्ह भंगःया मृत्यु जुल । तर मनु विवेक-शील प्राणी खः । उकेँ इमिसं नं प्रेमी प्रेमिकाया बिछोडे आवेशे वया प्राण तोतेगु मखु बरु फुक खँ लोमकेगु खः । थुके हे कल्याण दु, थुके हे संसारया घःचा तुला च्वंगु दु ।

भीसं छन्हु भीत लोमके मानि । थः मां बौ, कला,

काय् म्हाय् फुक्कसितं लोमंके मानि । तर मनूत थन थःत लोमंकी धका साप ग्या । उकें नां तय्गु स्वःज्वी । न्हापा न्हापाया जुजुपिनि थःत लोमंकी धका ग्याना थःथःगु सालिक खाना वन । आतक नं खाना च्वंगु हे नं दनि । अले छु धार्थे इमिगु नां संसारं लोमंकी मखु ? मखु अथे मखु । भीगु जीवन विशाल समुद्रे वइगु लः-पोपोचा सम खः । समुद्रं छु धार्थे लःपोपोचायात लुमंका च्वनि ला ? अहं, लुमंका च्वनि नं मखु, लुमंके फइ नं मखु । क्कन्हु थव विशाल सूर्य नं लोमंका छ्वइतिनि, थव पृथ्वी लुकु बिना वनितिनि । नत्र पोपं थथे क्काय् धाइ “The world forgetting, by the world forget.” अले थन नां तय् धाय्गु लखे आख च्वयगु वा फिया देगः दने थें खः । संसारया घःचा न्ह्यज्या-लिसे, मनूतयगु नां व कीर्ति नं ल्यूने लाना वनि । उकें Cervantes सं ठीक जुइक धागु दु “There is no remembrance which time does not obliterate, not pain which death does not terminate.” हाकनं थन लोमंके मफया हे सी मफया च्वन अथवा प्राण तोते मफया च्वन धयागु भीसं बरोबर न्यना च्वना । भौतिकवादीत असंतोषी अले थनयागु खँ लोमंके मफया हे ख्वया ख्वया सी । बालकृष्ण समं नं धागु दु “ज्ञान मर्दङ्ग हाँसेर रोई विज्ञान मर्दङ्ग” वैज्ञानिकत थःगु पूसवंगु ज्या जक भस भस लुमंका ख्वख्वं सिना वनि । तर ज्ञानीत न्हाबलें सन्तोषी अले फुक्क लोमंका याउँक सिना वनि । उकें लोमंकेगु स्व । अले ख्वया ख्वया सी हे क्काय मालि ?

मनूतयत भूत व भविष्यथा लुमंति ख्याय् थः । भीगु जीवने जूगु कैयौं भूल, कैयौं घटनात दइ व जक लुमंका च्वंसां जीवने भीसं पला नं छी फैं मखु । अले लुमंका हाला च्वनां हे छु याय् ? न्हापायागु आनन्द, सुख धका हाला च्वनेगु थःगु अपरिपक्वताया परिचय हे जक बीगु जुइ । वने धुंकुगु खँ वने हे धुंकल । उकें ला खइनि Let by gone be bygone धका धया तःगु । क्कायकि वने धुंकुगु खँ लिसा काय् दइ मखु । वने धुंकुगु खँ लुमंका मनयात स्थिर याय्

मफया वै जुया वंपि नं खने दु । उकें Grieve not over the past धका अज्योपित सल्लाह बिया तल । भविष्य लुमंका ग्याना च्वनां हे छु निर्वाह ? भविष्य अनिश्चित । उकें भविष्ययात लोमंका छ्वयगुली हे आनन्द दु । मनूत फुक्कसिनं भूत, भविष्य व वर्तमानयात नं लोमंका परे जूगु ज्या धैर्यपूर्वक याना वन धासा इपिं गथे सुखी मज्वी ? मानव प्रयत्नया महान उद्देश्य सुखया प्राप्ति खः धका डाविड ह्यूमं कयंगु लक्ष्ये भीपिं छाय मथ्यनि ?

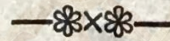
संसार दुःख, कष्ट व पीडां परिपूर्ण ! न्ह्योने स्व, ल्यूने स्व, व हे दुःख । अले भीगु मन पीडां क्तपते जुइ । उकें वर्तमान लोमंकेत मनूतयसं कल्पना नापं त्वाय् चिनि । T. B. या रोगं पीडित Keats नं न्हाबलें कल्पनाया सहारां थः लोमंकेत सना च्वनि । कल्पनाय् दुहाँ वने मसःपिं मनूतयसं थः वर्तमान लोमंकेत बाह्य चीजया लिधंसा काइ । थव प्रयत्ने ग्वाहालि बीम्ह पासा अयला खः । महाद्योया त्वनिगु भाङ्ग धतुर लोमंकेगु वासः खः । शरतचन्द्रया उपन्यास “देवदासे” देवदासं अयला त्वना हे फुक्क खँ लोमंकेत खल । ख नं लोमंकेगुली वयात आनन्द दु सुख दु । खँ लुमन कि दुःख कष्ट पीडा सिबे मेगु छुं जुइ मखु, दइगु नं मखु । उकें डाक्टरया अनुमति बेगर नं, अयला त्वनेगु तोते मफु । यदि देवदासं अयलाया लिधंसा मकागु जूसा छुं आश्चर्यया खँ मखु व अवश्य वै ज्वी । गथे अम्बपालीया बियोगे देवपाल वै जुल, देवपाल वै जूगु लोमंके मफया हे खः, लुमंके मफया मखु ।

लोमंकेफुपिं मनूत त्यागी जुइ, त्याग याय मफुपिं मनूत लोभी जुइ । कञ्जूसत नःसां वंसां व हे ध्यबा लुमंका च्वनि इमिगु जीवन ध्यबा स्वस्वं हे फुना वनि । थःगु धन सम्पत्ति त्याग याय् फुम्ह जुया हे हरिश्चन्द्र सत्य हरिश्चन्द्र जुय् फत । लोमंके फुह्व हे तपस्वी जुइ, समाधिष्ठ जुइ, लुमंके फुह्व मखु । थव संसारया लोभ, क्रोध, माया, मोह, दुःख लोमंकेत हे मनूतयसं समाधि यायगु सयका ज्वी । अम्ह लोभ क्रोध माया मोहयात लोमंकेफुपिं हे सफल तपस्वी जुइ ।

ममता

श्री सम्भव

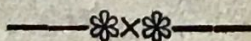
माम नेपा, छन्त ख्वेका थौं जि परदेशे वया
भुतिसले वाय् हःगु बौ थें थन जितः पुच्छे मया,
थः मचा हे यक दय्कं सु नि सु जि कतः यइ सुया ?
तर थ्व थुल मां, थः पुतापिं यइगु थुलि थः मामया ।
पंब्बया बय् पंछिया मे तान खुसिया न्यने मदु
वाउं न्ह्यैपुगु उच्च पर्वत स्वेत हिमगिरि थन मरु,
यानया सः यन्त्र-सा कुं मन थ्व थाते मं मदु
धैर्य आशा मित्र मदुसा थःम्ह धाय्पिं हे सु दु ?
फय् व स्मृतिया उथितु व्वां वइ विरहया मिं मन छ्वइ
नेत्र निगलं वोगु ख्ववि नं छोगु मी ह्यो थें जुइ ।
छंगु पावन नेहया शीतल सुधा भति ल्यं दया
जक थ्व जीवन थन लयना च्वन, धन्य माया मामया ।

तपस्वीतयत थ्व संसारया माया मोहं थीमखु । सांसारिक
दुःख सुखं पुइ मखु । भगवान बुद्ध नं थःगु राजपाथ, बौ
कला, काय् लोमंका हे त्यागी जू वन । यदि गौतमयात नं
लुमंकेगु मिं पूगु जूसा एकान्ते जीवन हना वं गथे बुद्धत्व प्राप्त
याय् फइ । अथे हे ध्रुवं नं ईश्वरया साक्षात् दर्शन थः योम्ह
मां लोमंका हे प्राप्त याय् फत ।

त्वापुया हा नं लुमंकेगु जू वः । महाभारतया अपाय धंगु
त्वापु नं दुर्योधनं पाण्डवतयसं थःत गिजेयागु लोमंके मफया
हे जुल । यदि कौरवं पाण्डव, पाण्डवं कौरवया इबी, दाह,
फुक्क लोमंकेगु जूसा अपाय धंगु त्वापु जुइ मखु । थन प्रश्न
याय् फु “अयसा लोमंकेगु माने सह यायगु ?” मखु, सह
यायगु व लोमंकेगुली नं फरक दु । सुनानं थःत दागु जन्म भर
लुमंका नं छुं मययागुयात सह यायगु धाइ । तर लोमंकेगुलिं
थःत दागु धयागु लिपा व मनुखं हे सी मखु ।

भीगु लुमंकेगु शक्ति थपाय्चो तीव्र जुइ धुंकल कि भीसं
लोमंके मागु खँ नं लोमंके मफया वन । अथे हे माकः व
कोखं भिनिदँ तक दागा तथा तय्यो धयागु नं इमिसं
लोमंके मफुगुया दसु खः । न्हाबलें भूतयात लुमंका लिफः
जक स्वया च्वंसा भीसं न्हूगु चीज न्हूगु खँ नं छुं पिकाय् फइ
मखु । न्हापाया समाजयात जक स्वया च्वंगुलिं भीसं न्हूगु
समाज निर्माण याय् लिबाना च्वन । यदि भीसं नं भीगु
पुलांगु समाज, अले व समाजया रुढिबुढि, जातिभेद इत्यादि
समाजया कुरीति लोमंके फुगु जूसा, भीसं न्हूगु समाज
निर्माण यायत अःपुइ । अथे हे थौंकन्हे सारा विश्वं “विश्व
शान्ति” या तीव्र माग याना च्वन । तर विश्व शान्ति
भीथाय् उबले वइ गुबले थःथःया बिचे, समूह समूहया बिचे,
राष्ट्र राष्ट्रया बिचे दया च्वंगु वैमनस्य छको फुकसिनं लोमंका
छ्वइ । उकें लोमंकि, उकी हे भी फुक्क सियागु कल्याण दु ।

शान्ति धर्म

श्री ज्ञानवज्र वज्राचार्य

भगवान् बुद्ध शुजागु अवस्थाय् जन्म जू विज्यागु खः, गबले कि समस्त विश्व हे धया थें वास्तविक सत्य व सदाचारयात लोमंका अत्याचार व भ्रष्टाचारया लँय् मिखा तिस्सिना व्वाँय् वना च्वंगु खः। भारतया कुंकुलामे धर्मया नामे गोमेध अश्वमेध, नरमेध आदि यज्ञया मिथ्या आडम्बर व अन्धविश्वास चरमसीमाय् ध्यना च्वंगु खः। अबलेसिगु युगयात प्येखेरं अन्धकारं तोपुया तःगु मानव समाजया बौद्धिकत्व व नैतिकताया छुं मू मदुगु ख्युँ समाजया युग धाये फु। दुःखित पीडित निर्बल मानव प्रति दया मैत्री तथा सद्भावनाया अभावं बहुजनया हृदये अशान्तिया वातावरण फैले जुया च्वन। शक्तिशाली समाजं शक्तिहीन समाजया प्रति स्वेच्छाचार व्यवहार याना गुलाम प्रथाय् मनु लहिना तल। पुरोहितशाहीं अले व हे प्रथाय् मनुया परम्परा धाले यायेत सना च्वन। मनुखं मनुया व्यापार यायेगु, थः सन्तोष मजुल कि मानवयात पशुवत् हिंसा यायेगु, मी ध्योथें दुइगु भारतीय इतिहासे खने दया च्वन। शुजागु भीषण वातावरणे तथा समय कलंकया पराकाष्ठा ध्यना च्वंगु अवस्थाय् वसपोल भगवान् बुद्धया जन्म जुल। अले बहुजन हितया निति ४५ दँ तक छे खा छे खा पत्ति चाहिला वसपोलं मानव समाजया खबवि हुया विज्यात। दुःखीपिन्त धैर्य विया विज्यात हानं निरीहपिन्त शान्तिप्रदान याना विज्यात।

न्हापांगु खँ ला बुद्ध धर्म थौया थ्व वैज्ञानिक

युगयात दकसिवे महत्वपूर्ण देन खः। भगवान् बुद्धं दकसिवे न्हापां मनूयात थःगु बुद्धि बलया निश्चित विश्वास व्याकेगु स्यना विज्यात। वसपोलं स्वयं सुयागु सिद्धान्तयात नं मिखा तिस्सिना स्वीकार याना विमज्या। अपितु थःगु प्रवचनया निति हे नं धया विज्यात—जिगु छुं खँयात थ्व कारणं माने याये मते कि व भगवान् बुद्धं धया विज्यागु खः धका, बरु उकियात थःगु बुद्धिया कसी चुला ख, अले गनतक थ्वीके फु अन तक स्वीकार या। उकिं वसपोलं थः नायो ज्वीगु व थः तःधं ज्वीगु गुबलें विचा याना विमज्या। आनन्दया छलपोल मदयेव छु जुइ गये जुइ धयागु जिज्ञासाय् वसपोलं स्पष्ट लिसः विया विज्यात। हे आनन्द, जि मदयवं गुरु मन्त धका सम्मे ज्वीमते, गुगु जिं धर्म विनय उपदेश विया व हे जि मदयवं छिमि गुरु ज्वी।

वास्तवे बुद्धया धर्म सदाचरणे हे आधारित जुया च्वंगु दु। खालि सिद्धान्तपक्ष ज्वना वसपोल व्वां विमज्या। सक्रियता हे वसपोलया दकसिवे तःधंगु शक्ति खः। वसपोलं धर्मयात द्रुंगा थें माने याना विज्यात। गुगु खुसि पार ज्वी धुनेवं छ्यले तया ज्वीत मखु, सिद्धान्त व प्रयोगया सार्थकताया निति हे वसपोलं धया विज्यागु खः—

धम्मोहवे रक्खति धम्मचारी।

छन्तं महन्तं विय वस्सकाले ॥

गुम्हसिनं धर्माचरण याइ, गुम्ह धर्मधर जुइ, उम्हेसित धर्म सदा सर्वदा हे आरक्षा याइ। गथे

वर्षायागु समये कुसां अतिकं उपकार याइ व थें तुं धर्माचरणं याना आपालं उपकार ज्वी। गुम्ह व्यक्ति धर्मरूपी शस्त्र ज्वना तइ उम्ह व्यक्तियात न सत्व प्राणीयागु द्वारं भय दइ न दुर्जन असत् पुरुषपिनि पाखें हे भय दइ। बालजनपिसं धर्म तोता नाना-प्रकारयागु अकुशल कर्म याना जुइ। उजापिन्त फुक भय दया वइ। आपालं भाषण याये मात्रं धर्म-धर धाइ मखु गुम्हेस्यां अल्पमात्र धर्म श्रमण याना, अप्रमादी जुया, धर्म याइ उजाम्हायात हे धर्मधर धाइ।

भगवान बुद्धं छन्हु विचा याना बिज्यात, कुं मवयेक, खरानी नं मदयेक दुनें दुनें च्याना वाथा वाथा कंका तइगु रागरूपी मि हे मखा। धात्थें राग छगू प्रकारया मि खः। कारण उकी जलन शक्ति दु। दाह शक्ति दु, के स्वःसा अवीचि नरके च्वंपिं सत्वपिं थ्यंकं, च्वे स्वःसा देव व ब्रह्मलोके थ्यंकं, थव राग मिं पुका दाह ज्वीका च्वंपिं सत्वपिं यकं खने दु। मनुष्य लोके च्वंपिनिगु जा धाये माःगु हे मखु। खना च्वनागु हे दु। सत्वलोक छगुलिं हे रागया मि ह्वाना ह्वाना च्याका न्याथें फाता फाता पुला च्वंपिं हे जक दु स्रोतापत्ति, सकृ-दागामी तकं थव हे रागया ज्वालाय् दुने तिनि। अनागामी व अर्हन्तपिसं तिनि राग-मि यात शान्त याइ। अले थव रागरूपी मि शान्त याये मफुतले प्राणीपिं दुःखं मुक्त ज्वी फइ मखु।

संसारे नवग्रह दु। उकी राहु शनिश्चर तसकं मभिम्ह ग्रह धाइ। भगवान बुद्धया विचारे राहु

स्वया नं तसकं मभिम्ह ग्रह द्वेष खः। थव द्वेष, ग्रह थें हे जक मखु सर्प, राक्षस, अजिङ्गर स्वया नं ग्यानापु। द्वेष ग्रहं मथ्यूपिं सत्वपिं साप दुर्लभ। परस्पर वं वयात स्याय्गु पालेगु जक द्वेष मखु, तमं स्वयगु मभिं मनं व्यवहार यायेगु थव नं द्वेषया हे मचा खः उकिं अवीचीनिसें ब्रह्मलोक थ्यंकं द्वेष दइ। थव मनुष्य लोक जा द्वेषं हे जाया च्वंगु खने दु। स्रोतापत्ति, सकृदागामी तकं द्वेषं मुक्त ज्वी फइ मखु। द्वेषं मुक्तपिं कि अनागामी जुइ कि अरहन्त। द्वेषभाव शान्त मजूतले प्राणीपिन्त सुख भाव दइ मखु।

थन थव संसारे जाल नानाप्रकारयागु दु। पोलें न्या लाइगु जाल; मनुखं पशुत कुनेत दय्किगु पंजः नं छगू जाल हे खः, नाइक खँ ल्हाना मुले तथा गःकीगु नं जाल हे खः। तर थव स्वया नं तःधंगु जाल भगवान बुद्धं खंका बिज्यात व खः मोह जाल। थव मेपिन्त क्यंकेगु जाल मखु थःत थमं क्यंका तइगु जाल। सम्यक् व मिथ्या धका मस्युगु हे मोह जाल खः। अनागामी तकं मोह जालं क्यंका च्वनि। मोह जालं मुक्तपिं केवल अरहन्तपिं जुइ। मोहया चा दतले दुखया हा ल्यना हे च्वनि।

अप्पमाद रता होथ—सचित्तमनुरक्खथ।

दुग्गा उद्धरथ त्तानं पंके सत्तो व कुञ्जरो ॥

अप्रमादे रत जु, थःगु चित्तयात शुद्ध या धापे दुना च्वंम्ह किसि थें थःत थमं—राग, द्वेष, मोह-रूपी धापं थका।

“धर्मोदय” यात कविता, कहानी, निबन्ध, एकांकी, धार्मिक लेख आदि बिया नेपाल भाषाया धुकू जाय्का दिसँ।

निर्दय कलिसे

अय् निर्दय कं, थौं हे छिमिसं
प्यक्खयरं जितः घेरे याय्गु ?
थौं जि गनं हे वने मजीका
दुःख बन्धने छाय् जक तय्गु ?

तोति वि, बन्धन चाय्कि जितः ।

थौं जिमि मांया मुले च्वनाव
वयागु दुःखे छुं याय् स्वा ला !
धयागु छिमिसं विचा मयासे
खालि बन्धने जक तय धैला ?

तोति वि, बन्धन चाय्कि जितः ।

जन्म जुया जि थुगु संसारे
खिचात सी थें सिना वने ला !
मांया उपरे छुं याय् स्वाय्क
खालि बन्धने हे जक लाय्गु ?

तोति वि, बन्धन चाय्कि जितः ।

पीडाया ख्ववि तिकि तिकि नंका
शोके च्वंम्ह व जिमि मांयात
जिगु धव मिखां हे तुलु तुलु खंका
खालि बन्धने हे जक च्वन्यगु ?

तोति वि बन्धन चय्कि जितः ।

मूर्ख कंत, जिं गुलि सहायाय्गु
छिमि हे न्होने गुलि जक ख्वय्गु,
मख्वसें थन जिं मि थें जुया आः
बन्धन चफुना हे व्यु धया ला ?

चाय्कि वि, बन्धन तोति जितः ।

—:❀:—

श्री बद्रीलाल कर्माचार्य, भोँदे

नेपाल भाषा व्याकरण : छगू समीक्षा

श्री सूर्यबहादुर 'पिवा'

भाषा छगू राज्य खः, वैयाकरण छगू वादपाखे ज्वानाः च्वंम्ह राजनीतिज्ञ खः—थ्व खँ भीसं मानये यायेमाः, जब भीसं उगु भाषाया व्याकरणयागु खँ ल्हाये । भाषाय् न्हापां साहित्य निं दःवइ । वया छुं लिपा तिनि व्याकरणया खँ जुउ-वइ । नेपाल भाषाय् आः थौंकन्हय् छुं न्हू साहित्य च्वःवये धुंका बिउगुलिं थ्व भाषाय् नं व्याकरणपाखे विचार याये माःगु व जुउवःगु स्वाभाविक हे खः । तर थौंकन्हय् नेपाल भाषाय् गुगु यःयःम्हस्या यःयःथे च्वयेगु जुयाच्चवन व वैयाकरणतय दथुइ त्वापु व मतभेद जुउगुलिं यानाः जुया च्वंगु खः । थ्व मखु धका सुनं धाये फइमखु । देशय् गोलमाल जुल धाःसा व गोलमालं वइगु दुःख राजनीतिइ दुबिना च्वंपिसं जक भोगये याये मालिगु मखु, बरकंकि सारा जनतां आपद-विपदयागु सामना याये हे मालि । ठीक थय् हे छगू भाषाय् व्याकरण छगू मदयाच्चवन, लाःम्हस्या लाथे च्वे दयाच्चवन धाःसा व भाषा विस्तारं छगू ज्या जक चलये यायेगु भाय् जुउ वनि । खतुं च्वयेगु व ल्हायेगु भासय् समानता ह्येगु गुगु धारणा नेपाल भाषाया च्वमितयके वयाच्चवन व बहुत बांलाःगु खः । उकिं थौंकन्हय् च्वयेगु भाय् यँय् ल्हाइगु भाय्-नापं अप्पो मिलये-मिलये जुउवः । थ्व लेखया लेखकं स्वये बलय् थ्व दोष खः, गुकिं नेपाल भाषाया प्रचार नेपाः गालं पिनय् नेवाःतय् समाजय् तक नं जुये मफया च्वन अर्थात् भाय् पाःगुलिं अभिपार्खे भाषारूपय् विरोध वया च्वन । नेपाःगाः दुनय् हे नेपाल भाषा तःताः नक्सां ल्हाः । थ्व धाये माःगु व च्वये माःगु खँ मखु, फुकस्यां सि हे सिउ । छगू फेडरेशनय् गथे छगू विधान मा हे मा; अथे हे म्हीगु भाषाय् नं छगू व्याकरण मा हे मा; गुगु निर्माणया थौंकन्हय् काल

खः । भीसं वायेकेमाः कि ल्हायेगु भाय्यात जक प्रधानता बिये मजिउ । अथे धका व हे पुलांगु भाषाया रूपयात हे थाय् बियाः भीसं च्वयेगु भाषा याये ह्येगु नं उचित मजुउ । भाषा व्याकरणया लिउ वनि मखु, वरु व्याकरण भाषाया लिबनि । उकिं छगू जमानाया व्याकरण जमानाया नापं फरक जुया च्वनि । कारण खः, ल्हायेगु भाय् देश, ई व परिस्थितिं यानाः जक मखु मनूतय्गु मनोवैज्ञानिक प्रवृत्ति यानाः हे नं पानाव वनि । व्याकरण साहित्यिक भाषाय् मा हे माः । थ्व मन्त धाःसा अप्पो पार्टी दःगु देशय् न्हागुं राज्ययागु ज्याखँय् अस्थिरता जक वइ थै भाषाय् नं वइ, गुगु थौंकन्हय् वया च्वन । साहित्य हे च्वयेगु मदयाः च्वंगु बख-तय् थै आ-नं भीसं थः यथे जक च्वया वने मजिल । खःगु खँ मानये यासे वनेगु भीके स्वभाव दयेमाः ।

आःतक म्हीगु न्ह्यःनय् वये धुंकाःगु व्याकरण सम्बन्धीगु सफू कय् च्वं थै खः, गुकिइ दुनय्या छुं खँय् खँ ल्हायेगु जिगु थ्व लेख च्वयाया उद्देश्य खः ।

- १—नेपाल भाषा व्याकरण—स्व० श्री शुक्रराज शास्त्री (ने० सं० १०४८) ।
- २—नेपाल भाषाया मूलेपु—श्री आदि वज्राचार्य (ने० सं० १०६८) ।
- ३—मूलेपुया तँसा—श्री आदि वज्राचार्य (ने० सं० १०७०) ।
- ४—शुद्धाशुद्धिया ताचा—श्री हृदयचन्द्र सिंह प्रधान (ने० सं० १०६८) ।
- ५—सुबोध नेपाल भाषा व्याकरण—श्री पुष्परत्न 'सागर' (ने० सं० १०७२) ।
- ६—नेपाल भाषा गय् च्वय्गु ?—श्री चित्तधर 'हृदय'

(ने० सं० १०७२) ।

७—नेपाल भाषा व्याकरण—श्री लोकमान सिंह
(ने० सं० १०७५) ।

८—शुद्ध च्वेगु सूत्र—श्री सत्यमोहन जोशी (१०७८) ।

९—खःकथं च्वयेगु लँपु—श्व लेखया लेखक (१०७६)

व्याकरणपाखेयागु खँ ल्हाये बलय् श्री रत्नश्वज जोशी
व श्री प्रेमबहादुर कसा—श्वय्कःपिं निम्ह नं लोमंके मजिउ ।
उकिं श्री जोशीजुया “पिवाजुया शब्द विचार”—(नेपाल दँ
३ ल्या ३) यात अलय् श्री कसाजुया “छुं खँ” (नसला)
यागु खँकासे वय्कः पिनिगु व्याकरण विचार गुगु खः उकिइ
नं छुं च्वयेगु कोछिना ।

स्व० श्री शुक्रराज शास्त्री

शौ संसारय् छगु भाय् खने मरु, गुगु छता हे नक्सां
ल्हाः । श्व खँय् नेपाल भाषा नं अपवाद मखु । छगु भाय्,
भाय् हे जक जुयाच्चन धाःसा ला छुं खँ मखु, तर थुकिइ
साहित्य दःवल कि व्याकरणया माःपहः अर्थे हे खने दः
वइगु । स्व० शुक्रराज शास्त्रीजुं नेपाल भाषाया व्याकरण
च्वया दिल वय्कलं थुकिं यानाः व्याकरण च्वयादिल, जब
वय्कलं थुकिया आवश्यकता खँका दिल । नेपाल भाषाय् छगु
अभाव जक वय्कलं पूर्ति याना दिला मखु, वय्कलं नेपाल
भाषा गुगु पुलांगु ससाहित्यगु भाय् खःसां व्याकरण धायागु
हे मदये धुंकाःगु भाषाय् व्याकरणया निर्माण याना दिल ।
वय्कलं च्वयादिल—“सकल शास्त्र मध्ये व्याकरण शास्त्र
मुख्य जुयाच्चन ।” दके न्हापां व्याकरण च्वये माःगुलिं वय्कः
यात ‘नेपाल भाषा व्याकरण’ च्वयेगुलिइ गुगु माथं ज्यामछिं
वल वय्कःया कय् च्वंगु शब्द हे धाः ।

“द्वि संख्यावाचक शब्दया येँ व यले ‘न्यगु’ थथे
उच्चारण जुयाच्चन, किन्तु ख्वपे ‘ङिगु’ (?) थथे व्यवहार
जुयाच्चन, येँ- यले ‘न्याना’ थथे पञ्च संख्यावाचकया उच्चा-
रण जुयाच्चन, किन्तु ख्वपे ‘छाना’ (?) थथे व्यवहार
जुयाच्चन । एवं ‘जुया याना’ श्व प्रचलित क्रियाया न्हापा
‘जुयावो-यानावो’ जुयाच्चन ।

विद्यमानवाचक क्रियाया ‘दु’ येँ व यले जुयाच्चन,
किन्तु ख्वपे ‘दः’ थथे व्यवहार जुयाच्चन । आ गुगु देशे
व्यवहार जुया च्वोँगु शब्दया नियम याय् माल ? यँयागु
याय्माल कि यलयागु ? अथवा ख्वपयागु ?

श्व हे कठिन प्रश्न उपस्थित जुल । आखिरे जिं छु
विचा याना धाःसा येँ व यले उच्चारण भेद प्रायः समान
रूप हे जुया च्वन किन्तु ख्वपे जक प्रायः उच्चारण भेद जुया
च्चन । ख्वप देशया उच्चारण भेदया व्यवहार प्रायः थौंकन्हे
शिक्षित समाज मजुल, उकिया नीतिं ‘ङिगु ङिग’ आदिया
थासे ‘न्यगु न्यग’ तथा ‘दः’ आदि क्रियाया थासे ‘दु’ आदि
शब्दया नियम याना बिया ।”

स्व० शुक्रराजं मसिइका नं च्वया दिउगु खँ श्व खः कि
‘ङिगु’ ख्वपय् मधाः, ‘न्यगु’ धाइ, अथे हे ‘ङिग’ मधाः,
‘न्यग’ जक धाइ ।

स्व० शुक्रराजयागु गुगु धारणा खः, व हे मनोवैज्ञानिक
दृष्टिकोण थौंकन्हय् तकं यँय-यलय् पाखेया वैयाकरणतयके
दःनि । न्हागु थजुउ, गुगु म्ही शास्त्रीजुं व्याकरण नेपाल
भाषाय् सृष्टि याना थकल व अत्यन्त हे तःधंगु खँ खः ।
न्हागु ज्या-खँ नं शुरू याये थाकु । शुरू जुल कि बच्चि
सिधल धाइ ! उकिं म्ही शास्त्रीजुयात व्याकरणया खँ जुइ
बलय् लुममंकासे च्वने आः म्ही दाजु-किजापिसं फइ मखना ।

श्री आदि वज्राचार्य

धाइ-ल्हाइगु भाय्या शब्द रूप यको दयाच्चनि । तर
गुगु रूप शुद्धगु खः व हे जक च्वयेगुलिइ वयाच्चनि । तर
श्व म्हीगु भाषाय् मवःनि, हयेमानि । शब्दरूपया अप्पो प्रच-
लनं उगु शब्दरूप शुद्ध ठहरये जुउवइ । उकिं शुद्ध रूप
खःसां यको हे शब्द दः, गुगु थौंकन्हय् मधाये-मल्हाये
धुंकल, उकिं आः थौंकन्हय् व शब्दया मेगु हे रूप शुद्धगु
जुउवये धुंकल । श्री वज्राचार्यजुं गुगु शब्दयागु रूप थःगु
“नेपाल भाषाया मूलपु” स कयना दिल कय्या वय्कलं भूमि-
काय् धायादिउर्थे म्हीगु भाषायात विचार याइपित गुहालि
जुउवःगु दः ।

“थुगु व्याकरण सफुलिं प्रकाशित, अप्रकाशित, कोष, व्याकरणयात प्रदर्शित याना अपालं विकाश क्यना सहाय बी, थकिं नार्थेतूं ज्यां नं भाषाया मूलंपु कया छुं गौरव केनिला ?” तर थुगु वाक्यस वयकलं ‘केनिला’ धका च्वयाः पृष्ठ १५ या धातु संग्रह विरुद्धय् ‘वय’ च्वयामदिउसे ‘के’ च्वया दिल । छम्ह लेखकं अशुद्ध च्वःसां छम्ह वैयाकरणं थथे च्वये मन्तिउ थें च्वं । थथे हे हानं वयकलं च्वयादिल—

“भूतकाले एक वचने धाल, नल, ब्वल, काल, यात । प्राचीने बहुवचने—धालो, नलो, ब्वनो, कालो, यातो इ० । भूतकाले एक वचने धया, नया, कया, ब्वना, याना । प्राचीनया बहुवचने ‘धाया, काया, नया, ब्वना ।’ थुपिं नितां खँय् थव लेखया लेखकं स्वये बलय् थय् च्वं । वरु ‘धालो’ (पूर्ण भूत) अलय् ‘धालम्’ (अपूर्ण भूत) पुलांगु सफुलिइ प्रयोग खनेदः गुगु रूपयात थौं यँय् व यलय् ‘धालः’ व ‘धाल’ धाया च्वंगु खनेदः ख्वपय् ‘धाला’ व ‘धाल’ । पूर्ण भूतया प्रयोग वर्तमान कालनापं सम्बन्ध मदये धुंकल कि जुइ, अलय् अपूर्ण भूतं वर्तमान कालनापं सम्बन्ध तया च्वनि । उदाहरणार्थ—रामं क्वन्त खँ धाला धायवं छ खँ खः वइ ? का, थव खँ छिगु कप्रा खुया बल्ल धाल । अथे हे ‘धाया, काया’, यात प्राचीनया बहुवचनया रूप धाया दिल । छु आधारय् धाया दिल छुं स्पष्ट मजुउ ।

“.....‘धाया, काया’ असमापिका क्रियाया ‘काया’ माने थवं वा अय्लाखं ‘काया’ अर्थ वइथें ‘धाया’ या नं मेगु छुं अर्थ दयाः ‘धाया’ मन्नासे ‘धया’ जक धाय्गु वा च्वेगु याना तःगु ला ? थव भीसं माला स्वेमानि ।”—सं

‘नेपाल’ दँ २ ल्या ३ पृष्ठ ३१

थव च्वय् च्वंगु ‘धाया, काया’ या खँ शुद्ध धका हानं

लेखकं धायेम्वा, ज्ञाय धाःसा लेखकयागु लेखय् थुगु रूप प्रयोग जुउवंगुलिइ सम्पादकं टीप्पणी च्वः वंगु खः । ‘काया’ थवं वा अय्लाखं ‘काया’ अर्थय् जक पुलां सफुलिइ जुया विउगु लेखकं ला मखना । यँय् व यलय्पाखेयागु थौंयागु प्रयोगं शायद व खँ खयेफः । ‘च्वयेगु’ मच्चसे ‘च्वेगु’, अलय् ‘स्वयेमानि’ मच्चसे ‘स्वेमानि’ टीप्पणी क्वकूचा च्वःबलय् हे सम्पादकं च्वयाः क्यंगुलिं थव धाः मीगु भाषा ‘शुद्धं च्वयेमाः’ धायेगु हे जक बखत तिनि । च्वये हे माः र च्वया हे इये धुंकःगु मखुनि ।

“अ, इ, उ कारान्त शब्दे सप्तमी विभक्ति ‘इ’ प्रत्यय ज्वीबले, प्वाठ+इ=प्वाठे, दुःख+इ=दुःखे....” (पृष्ठ ८) धका च्वयादिल । प्वाथ+स=प्वाथय् जुउवःगु थें च्वं, गथे ‘पुलां रूप’ ‘न्हास’या थौं मीसं ‘न्हाय्’ धका धायाच्वना । संस्कृतं प्रभावित विद्वानपिसं यानाः ‘प्वाथय्’ मच्चसे ‘प्वाथे’ च्वयेगु जुउवःगु खः, गुगु ‘प्वाथे’ आखः लोपं व उच्चारणं ठीक मधाः । तर मूलंपुया तँसाय् (पृष्ठ ७) श्री वज्राचार्यजुं च्वयादिल—“थथे हे ख्वाले यायेमा (ख्वाल्य् याये मज्यु) थुगु प्रकारं निम्नलित शब्दे नं छ्योने दुःखे (दुःखय्) लें (लँय्) खें (खँय्) ल्हाटे (ल्हाटय्) इ० । “थथे मीगु भाषाय् च्वयेगु शब्द रूप निर्णय यायेगुलिइ मतभेद दयाच्वंगु जुल । व हे पृष्ठय् वयकलं च्वयादिल ।” “विभक्ति प्रत्ययया एकार मात्राया हलन्त ‘थ्’ कारया प्रयोग याये मज्यु (अर्थात् ते, तेगु, तेके, याके व्याकरणे थें याय्माः तय्, तय्गु, तय्कय्, याकय् याये मज्यु)” ‘मनूतया’ या मनूतय जुउवःगु धका श्री वज्राचार्यजुं बिचायानाः स्वयाः मदिउ थें च्वं । खः, ‘याके, तयके’ च्वयेमाः । ‘नःम्हसयात’ या ‘नःम्हेसित’ (पृष्ठ ११) ‘नःम्हसयात’ या ‘नःम्हस्यात’ जक जुयेमाः थें च्वं । (क्रमशः)

तुफि

श्री आशाकाजी 'सेवक' भोंत

“सहेक थन हे तयागु खः” धाधां भौह्ण सुकु-
सुकुं ख्वल ।

“खः, छं थन हे तल का, थन हे तयागुसा गोले
सुनां यंकल ?”—माजुम्ह खेखेलुलुं हाल । “खुं खुया
यंकल ज्वी धाय्त नं मेगु छुं तंगु मखु । तुफि छफि
जक गथे खुया यंकल ज्वी ?”

“अय्सा जिं हे मिया नलं ज्वी का । अजागु
तुफि छफि तया थाय् मन्तं नापं थुजागु कचकच ।
बं नं प्वीमानि लात नं फय्मानि ।”

“छं बं पू जुयागु गोन्हु हे दत ? म्हिगः जेथिह्ण
भौया केहेँ उसाँय् मन्त धका पौ वःगुलिं थः छेँ
वना मखा छं थौं बं पू वनागु ! छन्हु बं पूहोसिया
तुफि छफि तं ।”

“जिं आनापं तंके धका तंकागु ला ले ? अन
तयां मदुगु छु.....”

“भचा खुनु मछा जू ला माजुनाप ल्वा वय्त ?
जिं ला छन्त गजागु याना तया स्यू ला ? जेथिम्ह
भौया पुनेत वसः मदु, हिला-गासा मदु । ज्या
फुकं वं हे सनेमाः । छं हे जक धा, छन्त छु ज्या
व्वयागु दु ? सुथ बान्हिविक दना वःसां छुं
मधया । गुण याय् त्यःला थौं कन्हेयापिं मिसा-
तय्त ? उखुनु तिनि उदरयात धया परसि नित्वा
कया बी धुन ।”

“परसि नित्वा कया ब्यूबले लः का वना थाय्
तक बय्-बय् । तुफि छफि तंया थुजागु जात्रा !
जेथिम्ह भौ तसकं ज्या सनिम्ह, चाला-बाला फुक
'लक्ष्मी' हे थें । माहिलिह्ण भौ जक छुं हे ज्या व्वय्

मदु धका कना मजूगु सुयातं मदय् धुंकल । मयोसा
मयो धयादिसँ, वने जि थः मांब्वापिं मदुसां दाजु-
किजापिंथाय् । न्हय्न्हुया छछा नय् मासां इमिगु
हे चाकरि याना नः वने ।” फन गंभीर ख्वखना
सलं धाल ।

“धाय्सः पहः मसः, फुसा हुँ रे । तुफि छफिया
खँय् नं थःछेँ वने धका घुरकि ! हुँ हुँ सुनानं पना
तःगु मदु छन्त । जिं मखुगु खँ धाल ला ? थनसं
तयागुसा दय्मागु खः, ध्वयां न्हापा गबलेँ तुफि
तन धयागु न्यने मनं, आ न्यने माल का । थः ढंग
मदु । गन तल थें छको माला ख्व धका मखा
धयागु ? छन्त दयागु मखु, कयागु मखु । छु धका
जि नाप बहस या वय्गु ?”

“खः छिसा यत्थें धाय्ज्यू, यत्थे याय्ज्यू जिं जा
म्हुतुसि ह्यकुसां गुजागु वचन धका न्यंकिगु ।
उखुनु जिमि किजां सःतः वःबले 'आ ज्या त्येका
छ्या हय् मखु । थुगुसी किजाभतम्हेसिया व्याहा
ज्वीगु थन सुं मदु । छु याय् करपिलिसे ल्वय्के
माः । कुल थामे याय्माः धका हेका छ्वत । आ थन
भ्वातिं समान याय्त का । लच्छिया लँ मखु,
निलाया लँ मखु, जावा निन्हुया लँ मखुला । आ
तुं हुँ धासा वने का । तताजु नं याकःचा छ छह
मरुसा जितः भचा स्वया बीपिं हे सुं मरु धाइह्ण ।”
हिकुहिकु लना ख्वल ।

भौह्ण ख्वःगु खना माजुम्हं नं मवात । सरासर
बुइगले वना नय्गु ज्वरे या वन । वयागु मन
गन गन चा हिला च्वन थें मि छ्छ मुया परसि

मि नःगु नं वा मता । न्हापा ला छु थें भुनुभुनु
हाला च्वंगु, लिपा खँ त्याजित ।—उखुनु थःछेँ वना-
बले मामं लुमंका तुफि निफि व थकूचा छथु बिया
हःगु । भरियां ज्वने म्हा धया जि हे ज्वना वया,
थौं वहे मदुसेलि जि हाले ला महाले ला ? अपाय्
हागु तने चःति भुसु भुसु वय्क ज्वना वयागु, हानं
बिसौनी छको फ्यतुनां तुफि काय् लोमना व्वाँय्-
व्वाँय् वनाबले लुफि हागु घा आतकं मलंनि ।
त्वाबायापिं न्हाम्ह थहाँ वःसां 'हाई, तुफि गुलि
बांला, कातुसे छिसे च्वं' धका बँपुया स्वइगु ।
कान्छिम्ह भौयात तुफि क्यनेव लय्ताइ धका म्हिगः
बहनी पिकया बियां थौं जूबले बेपत्ता ज्वी धुंकल ।
जावा तुफि छफि हे निना याना तय्मफुपिसं ध्व
छेँया सम्हाल याइ ला ? वैत हे फन लय्ताय्क बँ
पुइके धका तुफि पिकया बियां वं हे फन तुफि तंका
बिल । अःखुनु वया किजां सःतः वःबले हे छ्वय्-
मागु खनी, म्वाय्कं जक मछ्या । आ जि उलि
मछि दुख सिया थःछेँनिसे हयागु तुफि तंका बिल ।

कुने कोथाय् ख्वया च्वंम्ह भौम्ह बुइगले थहाँ
बल । ग्वाखचा कसं दना माजुम्हेसित स्वया च्वन ।
वयागु मिखा ह्याउँसे च्वं । सुथे देके वना वःबले
तिना वःगु सिन्हः कपा छगलं न्यना च्वन । वं
माजुम्हेसित छुं धाय्त् स्वः थें च्वं तर छुं धागु मखु ।

भौयागु चाल चलन खना माजुम्ह न्हाक नं
वाय् मखु धका फिना च्वना नं मजिया धया हल—
लज्या नं मचाला थन स्वः वय्त् ? हुँ न्हाथाय् वना
नं तुफि माला हिँ । सुयातं बियासा धा जि कया
हय् ।

“तया थाय् मदुगु छु याय् ले ? छु धका सुयात
वी जि ?” भौम्हं लिसः बिल ।

उखेर ददाभतपिंथाय् भवय् धाय्के हःगु धका
मालिचां धा बल । माजुम्हं मैचित कोथाय् यंका

कौला याकल । भौम्हं तुफि तंकुगु खँ नं सकतां
कन । तर वं व खँ खः धाय् थमं स्यूगु मखु, मखु
धाय् बजे तंचाइ धका 'अँ अँ' जक धया छ्यौं संका
च्वन । थः भौमचायात तुफि छफि तंकुबले थपसकं
मभिकल धका मती तया मालिचा लिहाँ वन ।

जा ध्वी ई जुल । उदरपिं नं निह्व दाजु-किजां
ज्यासलं लिहाँ बल । उदरयात कलाम्हं व दाजु-
म्हेसित मांम्ह मनया खँ प्वंकल । उदरं व खँ न्हापां
ला खः धका विश्वास मया, लिपा खः थें खः थें
ताल ।

मालिचां च्वय्का वय्व भोछि भवय् वन । भवय्
वंथाय् नं माजुम्हं व हे तुफि तंगु बयान बिया
च्वन । भौम्ह नुगले कुनुकुनु तं मुंका धाधा थे धाय्का
सह याना च्वन । भवय् नय् धुंका छेँ लिहाँ बल ।
माजुम्ह न्हापा न्हापा वंसा भौम्ह लिपा लिपा वनिगु,
भौम्ह न्हापा न्हापा वंसा माजुम्ह लिलि पीगु ।
वं वयात नं मवा, वं वयात ।

छेँ थ्यंका चुके खिचात पुचः मुना ल्वाना
च्वन । छेँ फःचाय् भोछि दना खिचात ल्वागु
स्वया च्वन । भौम्हसें धाल—“भौम्ह खिचायागु नं
सः वः ।” अय् खिचायात स्याइ—धका माजुम्हं
कथि संका मेपिं खिचात ख्याना छुत । थःम्ह खिचां
छु थें वां न्याना चिचि त्याना च्वन । खिचां छु
चिचि त्याना नया च्वन थें धका लिक्क वना स्वतं
व हे तन धका हाला च्वंगु तुफि ! “हत्तेरी ! लय्
लय् ध्व का तुफि” माजुम्ह खिचायात ख्याख्यां
हाल ।

भौम्ह व काय्पिं नं अन वना स्वः वन । भौम्हं
लिचिला वंम्ह खिचायात ज्वय् ज्वय् पिप्युं स्वया
च्वन । तुफि लूसां खिचां त्वात्वा याना स्यंका तय्
धुंकुगुलि, माजुम्हेसिया नुगः मछिगु भचा हे कमला ।

कपिलवस्तु व शाक्यया उत्पत्ति

अनुवादक भिक्षु बुद्धघोष

महासम्मत जुजुया भिगू पुस्तां लिपायाम्ह जुजु माघदेव खः । माघदेव जुजुया लिपा परम्परा रूपं ८४,००० जुजुपिं जुया वन थुपिं जुजुपिनि नं लिपा ओक्काक धयापिं स्वम्ह जुजुपिं जुल । उपिं मध्ये स्वम्हम्हेसिया महारानीपिं न्याम्ह दुगु जुल इत्था, चित्ता, जन्तु, जालिनी, विसाखा । ऋम्ह ऋम्ह रानीया न्यासः न्यासः परिवारपिं दु, उपिं न्याम्ह मध्ये तःधिकःम्ह महारानीया पाखें ओक्कामुखी, करकण्डु, इत्थिनिक सिनिसूर धयापिं कायपिं प्यम्ह व पिया सुप्पिया, आनन्दा, विजिता, विजितसेना, धयापिं म्हायपिं न्याम्ह दु । महारानी परलोक जुइव जुजुं मेम्ह सौन्दर्य पूर्णम्ह महारानी विवाह याना अग्रमहारानी पदे तल । उम्ह महारानीया पाखें जन्तु धयाम्ह काय् मचा ऋम्ह जन्म जुल । न्यान्हु दुखुनु कुमारयात ऋयेपा जुजुयात वयने यंकल । पुत्रया खा खना जुजुं महारानीयात धाल—महारानी । ऋ खना जि अतिकं खुशी जुल, उकिं छं थःत योग्यगु वर पवँ ।

महारानी थः थितिपिके न्यना जुजुयाके थव वर पवन महाराज ! जिगु नितिं मेगु वर मागु मदु । उकिं जि काय् जन्तुकुमारयात राज्य बिया बिज्याहुँ ।

चण्डालनी ! छे जिम्ह तःधिकःपिं कायपिन्त विनाश यायेगु स्वया का मखुला ? धका जुजु साप तं म्वयकल ।

ऋन्हु रानीं जुजुयात खुशी याना विन्तियात—महाराज ! झूठ खँ ल्हायेगु योग्य मजू इत्यादि रूपं धया उगु वरदान हाकनं पवन । जुजुं महारानीयागु खँयात नहीं धाये मफया थः कायपिन्त सःता—पुत्रपिं ! जिं जिमि कान्ठाम्ह किजा जन्तुकुमार खना प्रसन्न जुया वया मांयात काचाक्क वर बी लात, महारानीं राज्य पवंगु जुया वया काय् जन्तुकुमारयात राज्य बियागु जुल । उकिं शोक मथास्ये मंगल किसित व

मंगल सलत बाकि तया मेपिं सल किसि गुलि यः उलि ज्वना नगरं पिहाँ हुँ । जि परलोक जुइव राज्य चले या वा धया जुजुं राजकुमारपिं लिस्ये च्याम्ह अमात्यपिं छ्वया बिल ।

महाराज ! यदि जिमि पाखें छुं अपराध दुसा क्षमा याना बिज्याहुँ धका अनेक प्रकारं विलाप याना राजकुमारपिं, थः अबुयाके व महारानीपिके विदा पवना नगरं पिहाँ वन ।

इमि केहेपिं नं थः दाजुपिं पिहाँ वंगु खना जुजुयाके वचन कया दाजुपिं नापं तुं वन । राजकुमारपिं थः केहेपिं व चतुरङ्गिणी सेना सहित नगरं पिहाँ वन । राजकर्मचारीपिं नं राजकुमारपिं अबु परलोक जुइव लिहाँ वया राज्य या वइ तिति धयागु भविष्ययागु आशा कया इपिं नाप हे लिना वन । नगरं पिहाँ वं खुनु सैन्यत ऋगू योजन तक दुगु जुल, निन्हु खुनु निगू योजन, खन्हु खुनु स्वंगू योजन थुगु प्रकारं सैन्यत बडे जुया वःगु खना कुमारपिनि सल्हा जुल—भी सैन्यपिं आपालं दु, यदि भीसं गुगुं सत्तिक दुगु जन-पदया जुजुयात त्याका जनपद काल धासा काये फु । थथे त्वाना कायेगुलिं करपिन्त दुःख कष्ट बीगु थें जक जुइ, थुगु रूपं राज्य कायेगु छु फायदा दु ? थव जम्बुद्वीप विशाल खः, भीसं जङ्गल फारे याना नगर बसये याये । थुलि निर्णय याना इपिं सकलें हिमालय पाखे स्वया वन ।

उगु बखते बोधिसत्व कपिल धयागु नामं ब्राह्मण महाशाल कुले जन्म जुया धन सम्पत्ति फुक्कं त्याग याना ऋषि प्रब्र-जित जुया हिमालयया सत्तिक दुगु पुख्या सिथे आश्रम ऋगू दयेका बास याना च्वंगु जुल । उम्ह ऋषि पृथ्वी के ८० कु पृथ्वी च्वे ८० कु तकयागु खँ सीके फुगु “भूमिजाल” विद्या सःगु जुया च्वन । उगु आश्रमे च्वंगु तृण लतादि जवपाखें (ल्यंगु २३२ पेजे)

सम्पादकीय

“शान्ति, शान्ति !” सृष्टिया गुरुनिसें मनूतयूत शान्ति मयःगु मखु । मनूत जक ला छाया विश्वया यावत् प्राणीयात हे शान्ति यः । परन्तु शान्तिया लागी कोशिश याना वया च्वंपि केवल मनूत हे जक खः, अथे नं मनूतयूत इमिसं गुलि शान्ति म्हःगु खः उलि शान्ति प्राप्त जूगु खने महु ।

न्हापा लिपा स्वया थौंकन्हे संसारे शान्तिया अप्पो मांग दया च्वन, आपालं मनुखं शान्ति हयूगु लं माला च्वन—तर थःथःगु हे तालं । अआयूधंगु प्रथम व द्वितीय विश्वयुद्ध जूगु गुलिचां महुनि, गुकिया हृदयद्रावक दृश्य स्वयूगु ला छाया वर्णन जक न्यनेबले हे म्ह पीसे च्वना वः, गुकिया दसु नागा-शाकी व हिरोशिमा आतक चातावाना च्वनतिनि थौं हानं स्वंगूगु प्रलयकारी विश्वयुद्ध जुइ ला छुखें धका चिचीधंगु राष्ट्रया ला छु खँ ततःधंगु राष्ट्र हे नं थरथर खाना च्वन । उखें हयू काइला थुखें हयू काइला धका सकस्यां मने धौ बजि वाला च्वन । धव फुक जुया च्वंगु छाया ? थुकिया लिसः धव हे म्हीगु न्होने दं वइ कि शान्तिया वास्तविक अर्थ मथूगुलि तथा शान्तिया दुरुपयोग यायूत स्वःगुलि शान्ति ग्याना तातापाक बिस्युं वना च्वंगु खः । सुयातं क्यला सुयागुं मनोभावना व विकासयात दवे यायूगु स्वयां संसारे गबलें शान्ति वइ मखु । शान्ति हे वल धासां अजागु शान्ति वास्तविक शान्ति मखु मशानया शान्ति जक खः ।

विज्ञानया उन्नति याना थौं संसारया न्ह्यागुं भाग नं ससतिना वया च्वन । पृथिवीया गुगुं भागे जूगु घटना नं उघरिमे हे देश-विदेशया कुंकुलामे प्रचार जुइ धुंकइ व उकिया प्रभाव नं परे जुइ धुंकइ ।

थौंया संसारया परिस्थिति साप हे ग्यानापुसे च्वना वया च्वन । रक्षाया लागी धाधां आणविक अस्त्र व प्रक्षेप्यास्त्र आदि विध्वंसकारी अस्त्रया निर्माण जुया च्वंगु जक मखु तोह महु तोह तथा थुकिया प्रयोग यायूगु धमकी व्यूगु तक नं बराबर तायू दया च्वन । थुजाबले विश्वे अन्तरराष्ट्रिय शान्तिया नितान्त आवश्यकता दु अन्यथा विज्ञानया विकास धाधां विश्वया विनाश मजुइ धका धायू थाकु ।

गन तक संसारया विभिन्न राष्ट्रया बिचे थवं थवे शंका दया च्वनी, खिचातानी दया च्वनी अन तक विश्वशान्तिया कल्पना तक नं यायू फइमखु । ततःधंगु राष्ट्रं शान्ति माल शान्ति हयू त्यना धका खालि महुतु-बाखं जक मकंसे धात्थें शान्ति हे हयूगु प्रयास यात धासा संसारे शान्ति मवइगु मखु । छायाधासा संसारे सकल जनतायात शान्ति यः, उकिं इमिसं सदा शान्ति जुइमा धका दुनुगलंनिसें फवना च्वंगु दु ।

रोगं पीडित जुया च्वंपि वैद्यया शरण का वनी थें शान्तिया इच्छा याइपिसं शान्तिनायक भगवान बुद्धया शरण का वनेमाः । नीन्यासः दं दत नं पुलां जुइ मसःगु भगवान बुद्धया चिरनूतन शान्ति-सन्देशया न्हापा लिपा स्वया नं थौंकन्हे दुगंछि अप्पो आवश्यकता वृद्धि जूगु दु । धात्थें विश्व-शान्ति हयूफुगु सामर्थ्य नं धव हे बुद्ध-धर्म हे जक दु ।

धव हानं छको धया च्वने मागु मखु कि बुद्ध-धर्मया सार हे शान्ति खः । भगवान बुद्धया न्ह्यागु धर्म देशनायू नं शान्ति-शिक्षा दुतुना च्वंगु दु । उकिं हे थौं शान्तिप्रेमी सकल जनता बुद्ध धर्मपाखे आकृष्ट जुया च्वंगु दु व जुइमागु दु । शान्तिया

वातारवणे हे जक प्राणी मात्रया विकास जुइ व जीवन सार्थक याना हने दइ ।

शान्ति स्थापना यायूगु थें जागु तःधंगु धर्म मेगु मदु । शान्तिया स्थापना यायूगु हे सकल सत्व प्राणीया सेवा यायूगु खः । अतएव संसारया सकल बौद्ध धर्म माने याइपिं व शान्तिया इच्छा याइपिं अन्य धर्माबलम्बी जनता नं सकलें जाना संसारे शान्ति कायम यायू माल । विश्वयात विनाशं बचे यायू माल ।

(२३० पेजया ल्यं)

चाहिला पूर्वपाखे स्वया बुया वइगु जुया च्वन, सिंह धुं आदि जन्तु तयसं चला व फा तयूत ल्यू वनीगु बखते, सर्प भौतयसं व्याचा व छुंतयूत ल्यू वनीगु बखते उगु थासे थ्यनेवं ली मफया अखतं लिका च्वंपिसं लिना छ्वइगु । थये लिना छ्वइगु बखते सिंह धुं, सर्प, भौचात ग्याना बिस्त्युं वंगु खना उमह ऋषिं थ्व स्थान उत्तम स्थान खः धका सीका उगु थासे आश्रम दयेका च्वं च्वंगु खः ।

नगर बसये यायेगु स्थान मामां वया च्वंपिं कुमारपिं नं उमह कपिल ऋषिया आश्रमे हे थ्यंकः वल । ऋषिं उपि कुमारपिं नाप कुशल वार्ता खँ लहाना नगर बसे यायेत स्थान माला जूपिं धका सीका इमिगु उपरे करुणा वना धाल— कुमारपिं । थ्व थासे बसे यागु नगर जम्बुद्वीपे उत्तमगु नगर जुइ । थुगु थासे जन्म जूमह छमह छमह कायमचायात सच्चि मनु दोळि मनुतयसं हे नं छुं याये फइ मखु, चण्डालया पुत्र जूसां चक्रवर्ती यागु थें जागु आनुभाव दुमह जुइ । उकिं थ्व थासे नगर दयेका, आश्रमया थासे राज दरबार दयेकि ।

कुमारपिसं न्यन— भो ऋषि ! थ्व स्थान कःपिं च्वनेगु स्थान मखुला ?

ऋषिं लिसः बिल—कुमारपिं ! थ्व स्थान जि च्वनेगु स्थान धका चिन्तना याये मागु मदु, बह जिगु निंति मेथाय्

कथाय पर्णकुटि दयका ब्यु, छिमिसं थुगु थासे नगर दयेका कपिलवस्तु धका नां ति । उपिं राजकुमारपिं ऋषिं धार्थें याना उगु स्थाने च्वं च्वन ।

लिपा मन्त्रीपिनि विचार वल—आःला कुमारपिनि वैस जाया वल, आतक्कं अबुया थाय् दुगु जूसा अबुं हे कायपिन्त म्हायेपिन्त आवाह—विवाह मङ्गल याना बीगु खः । थुगु अवस्थाय् भीगु कर्तव्य खः धका कुमारपिं नाप सल्हा यात ।

कुमारपिसं धाल—भो मन्त्रीगणपिं ! थुगु थासे जिमिगु कुलवंशयात योग्यपिं क्षत्रिय राजपुत्रीपिं जिमिसं सुं मखना । न केँहेपिन्त योग्यपिं क्षत्रिय राजपुत्रीपिं हे सुं खने दु ? बेजातपिनि पाखें जन्म जूपिं पुत्र पुत्रीपिं माँपिनि पाखें नं बौपिनि पाखें नं शुद्ध जुइ मखु, जातिभेद नं जुइ । उकिं जिमिगु विवाह केँहेपिं नाप हे जुइ धका जाति भेद जुइगु भयं तःधिकःमह ततायात माँया थासे तथा केँहेपिं नाप विवाह यात ।

उगु बखते ओक्काक जुजुं अमात्यगणपिके न्यन—भो अमात्यगणपिं ! थौंकेहे जिमह पुत्र पुत्रीपिं गन च्वं च्वन ?

अमात्यपिसं धाल—महाराज ! कःपिनि पुत्रपुत्रीपिं हिमालय पर्वतया सत्तिक महाशाक वने जाति भेद जुइ धैगु भयं केँहेपिं नाप विवाह याना अन तुं च्वना च्वन ।

जुजुं थः पुत्र-पुत्रीपिनिगु मङ्गल समाचार न्यना “सक्यावत भो कुमारो परम सक्यावत भो कुमारा” भो मन्त्री-गणपिं ! कुमारपिं देशं पिहाँ वना जंगले च्वना च्वंसा नं जाति भेद मजुइक थःगु कुलवंशयात रक्षा याये फुपिं (शाक्य) खः धका हर्ष प्रकट यात ।

अबलेसं निसें भगवान बुद्धया समय तकक शाक्य कुल व कपिलवस्तु नगर जम्बुद्वीपे प्रख्यात जुया च्वन । कपिलवस्तु धयागु व हे स्थान खः, गुगु स्थानयात थौं भीसं टौलीहवा धयागु नामं व्यवहार याना च्वना । थ्व स्थान भीगु नेपा देया पश्चिम व उत्तर पाखे ला ।

(दीघ निकायया अम्बट्ट सुत्तं)

—:❀:—

सफू परिचय

मोति-माः—लेखिका सुश्री मोतिलक्ष्मी उपा-
सिका, प्रकाशक धर्मोदय सभा, जुद्धसडक, कान्ति-
पुर, नेपाल। मू १६०

श्व धर्मोदय ग्रन्थमालाया ख्वीस्वंगूगु निबन्ध
संग्रह खः, गुगुली सुयोग्य लेखिकाया बौद्धधर्म व
साहित्य विषयक ज्ञानया प्रतिनिधि थें ज्याःगु ११पु
निबन्ध लाःगु दु, गुगु नेपाल भाषाया गद्य लेख पत्र-
पत्रिकाय् बांलाक प्रकाशे वःगुया छगू इतिहास
धाःसां पाइ मखु, कारण सारनाथं प्रकाशित जूगु
हिन्दीया 'धर्मदूत' पत्रिकाय् लहासाया भाषाप्रेमी
नेपालभाषा भाषी साहुपिनि प्रेरणां ३४ पौ भी
नेपाल भाषां नं तयूगु यासां निसेंया लेख थुकी लाःगु
दु। 'धर्मोदय' यागु ला प्रथम वर्षया प्रथम अंक-
निसेंयागु दु। 'समानताया विषये' S. L. C. या
पाठ्यक्रमे व 'द्यो' I. A. यात धका दय्का तःगु गद्य-
पुचः द्वितीयभागे लागु दु। उकिं श्व सफू मुक्क छम्ह
जक लेखिकायागु मौलिक लेख दुगु न्हापांगु
निबन्धया सफू जुया नं नेपाल भाषाया निबन्ध
जगते छुं विशेषता तइ थुकी छुं सन्देह मदु।

लःफवः—लेखक श्री माधवलाल कर्माचार्य
वी. ए., प्रकाशक धर्मोदय सभा, जुद्धसडक,
कान्तिपुर, नेपाल। मू १७५

श्व कविता संग्रह 'असफल लेखक समालोचक
जुइ' धयागु उक्तिया पूर्ण विपरीत खः। छाया धाःसा
कर्माचार्यजु छम्ह समालोचक जुया नं श्व सफूया
कविता च्वःबले समालोचक मजुसे थः नं कवि हे
जुयाः छम्ह सफल कवि थःगु इमानदारी तया च्वनि
थें मानव स्वभाव अनुसार थःत जीवने मछिना
मछिना वःगु अवस्थाया गनं विवशता क्यनाः गनं
गनं तीव्र विरोध नं याना क्यना तःगु दु। गनं
समालोचनात्मक दृष्टि भावनायात क्यलाः नियम

पालन याय् पाखे ध्यान तया च्वंगु खनेमदु। श्व
खं बाधा वैच्वनि, छाया म्वाना च्वंगु, जि पिया हे
तुं च्वना च्वने, जगया चुनौति, मेह जुया जि वे
माल, थन जि न्हावलें वयां च्वने, आदि
३३ कवितां कना च्वंगु दु। गुगु धर्मोदय ग्रन्थ-
माला ६४ खः।

तिमिला—(पद्य प्वाँय्) लेखक श्री फणीन्द्र-
रत्न वज्राचार्य, प्रकाशक धर्मोदय सभा, जुद्धसडक,
कान्तिपुर, नेपाल। मू ७५

श्व पद्य प्वाँय् फणिजुया निगःगु मणि खः,
नामं तिमिला कामं तिमिला जुयाः ज्वाल्ल थीगु।
तर चन्द्रमाया गतिविधी छगू सीमा दु थें श्व
'तिमिला' या भावना व कल्पनाया नं सीमा दु।
वैज्ञानिकतसें न्हाक हे न्हून्हुगु आविष्कार याःसां
व फुक्या नं थः थःगु सीमा दुने च्वनेगुली हे गौरव
दु। अथे हे कविया रचना कविता जक गय् असीम
जुइ ? उकिं श्व कविता संग्रहयात नं कल्पना क्षेत्र
विशाल थें खने मदु इत्यादि धाःसां श्व 'तिमिला'
गुलि क्षेत्रयात प्रकाशित याइ व क्षेत्र सीमित सां
क्षेत्र हे खः गुगु विशाल क्षेत्रया प्रतिनिधि धा वा
प्रतीक। छाया धाःसा कविया कविताय् अन्तर-
राष्ट्रीय थजु, राष्ट्रीय थजु वा व्यक्तिगत हे थजु
गुगु भावना दइ व भावना कवि धयाम्ह नं छम्ह
मनू हे जूगुलि वयागु सुख दुःखया अनुभूति विश्व-
मानवया मंकाः जूवनि। उकिं श्व तिमिला संग्रहे
गुगु कविता मुंवःगु दु व फुक वज्राचार्यजुया
कल्पना च्वइगु चिकीचा धंगु, तर विश्वया नमूना
थें जुया च्वंगु नेपाल क्षेत्रया संस्कृतिया जः खः,
गुगुलि लिपा लिपा तक नं नेपालया प्रतिनिधि
जुयाः अर्थात् नेपालया सीमाय दुने च्वनाः विश्व-
यात क्यना हे च्वनि।

जूगु खँ

अमेरिकाय् न्हापांगु बौद्ध केन्द्र

समाचारे ज्ञात जूगु दु, अमेरिकाय् दकले न्हापांगु बौद्ध केन्द्र स्थापना जुइगु खँ निश्चित जूगु दु । थ्व बौद्धकेन्द्र स्थापना यायूगु ज्याय् वर्मा, श्रीलंका, कंबोडिया, लावोस, कोरिया, थाइलायण्ड, जापान व भारतं नं ग्वाहालि बीगु खँ दु । उक्त केन्द्रे देगः १, पुस्तकालय १, भवन १, अध्ययनालय १, संप्रहालय १, व विश्रामशाला दइ । थुकियात २०,००,००० डालर खर्च तुइ धयागु अनुमान दु ।

सोवियत संघे बौद्ध मन्दिर लूल

फुंजे (सोवियत किर्गीजिया) च्यागूगु वा गुंगूगु शताब्दियागु बौद्ध मन्दिर लूगु दु । थन लुया वःगु मूर्ति सुप्रसिद्ध गन्धार व अजन्ताया शैलीया ली वः । मन्दिरे बुद्ध व बोधिसत्वया मूर्ति, भित्तिचित्र व भास्कर्य सम्बन्धी अलंकरण नं लूगु दु । न्हेगूगु शताब्दिया चीनी यात्री ह्युन्सांगया धापू कथं नं

उगु वखते थन बौद्ध धर्म व्यापक रूपे प्रचलित जूगु दु धयागु पुष्टि या ।

पनौती साहित्य सम्मेलन

श्रावण १ गते । समाचारे ज्ञात जूगु दु पूर्व १ नं. पनौती ज्ञान विकास पुस्तकालयया तत्वावधाने श्री सप्तलालजुया सभापतित्वे छगू साहित्य सम्मेलन जुल । गुकी नेपाल व नेपाली नित्तं भाषाया कविता, कहानी व निबन्ध नं पाठ जुल । उत्तम रचनायात पुरस्कार बी धुंका सभापतिया भाषणं लिपा सभा विसर्जन जुल ।

बौद्ध धर्म वनेत छात्र-वृत्ति

समाचारे ज्ञात जूगु दु कि लंकाय् त्रिपिटका-चार्यया अध्ययनार्थ विज्याना च्वंम्ह भिक्षु कुमार कस्सपया मांग अनुसार निह्य नेपाली मचातय्त बौद्ध धर्म अध्ययन यायूगु लागी लंकाया सरकार पाखें न्यादँयात निगू छात्रवृत्ति प्राप्त जूगु दु ।

सूचं

‘धर्मोदय’या आपालं ग्राहक महानुभावपिनि ग्राहक चन्दा फूगु ता हे दत । आशा दु थःथःपिनिगु ग्राहक चन्दा थन छ्वया हया दीगु वा स्थानीय जिमि प्रचारक वा एजेन्टयात बुझे याना दीगु कृपा तया दी ।

—व्यवस्थापक ‘धर्मोदय’